

**** (Fáy-alapítvány.)** A pesti takarékpénztár, mely Fáy András indítványára jött létre s első volt Magyarországon, — legközelebbi közgyűlésén 20,000 fős alapítvány tételét határozta el, a mely, hálálkifejezésül, Fáy András nevét viselje. Ez összeghez a takarékpénztári tiszta haszonnak 2%, s e tőkének 5% kamatai hozzá csatoltatnak, s a takarékpénztár minden más vagyonától külön fogják kezelni. Ez alapítvány kamatai, — szépirodalmi és szépművészeti munkák egyedüli kivételével, — magyar nyelven irt oly szaktudományos munkák jutalmazására fordítandók, melyek az illető szaktudomány európai szívonálát fölérve, a hazai tudományosságának hasznos szolgálatot tesznek; vagy oly hazai fölfedezések és találmányok jutalmaznak meg belőlük, melyek a szaktudományok valamelyik ágában a külföldi figyelmét magukra vonni képesek. Csak abszolút becsü munkák, találmányok és fölfedezések nyerhetik meg a jutalmat. A munka a szerző tulajdona marad. A jutalom 3000 ftal nem több, sem kevesebb nem lehet, s fel nem osztható. Az alapítványi tőke kamatainak időközi kamatai: az alapítványnak 20,000 ftig leendő kiegészítéseig annak javára, azután pedig a pályázat s bírálat költségei fedezésére fordítandók. A pályakérdést a takarékpénztár választmányja tűzi ki, a megírás és a jutalom odaítélésének joga a m. t. akadémiára ruháztatik. Míg a 20,000 ftnyi alapítvány kiegészítése nem lesz, a jutalom ki nem adatik; de addig a jótékony s közhasznú cselekedet szánt öszletről minden harmadik évben 1500 ftot ilyenm. jutalmazásokra fordítanak. Az első 1500 forintot jutalom 1866-ban lesz kifizetve.

**** (Botrányos kísérlet.)** A napokban egy orvos és egy gyógyszerész a szomszédoktól Hód-Mező-Vásárhelyre rándulva, az ott működő társulatból két ifjú színésznőt hívtak meg vacsorára a „Sas”-hoz címzett vendéglőbe. Kábító borokkal és csábító szóval akarták a két leányt behálózni, de miután így ezélt nem érthettek, erőszakhoz folyamodtak. Azonban a merénynök szomorú következményre lett. Az egyik leány, kit eddig is feddhetetlen erényűnek ismert mindenki, hogy üldözői elől menekülhessen, kiugrott az emelet ablakán, s annyira összetörte magát, hogy felgyógyulásához kevés a remény. — E heves verű uri embereket nem árt egy kissé hüvös helyre tenni. Ellenők a bűnvádi vizsgálat már folyamatban van.

**** (Nagyfelkú jutalmazás.)** Győrött nem rég egy szegény napzármas egy nyaklánczszal ellátott 150 ftot érő arany-órát talált, melyet sietett a városi kapitányságnak átadni. — A vesztett jószágának vagyonsz. tulajdonosa feltaláltatván, ez a találatnak jutalmul két forintot adott, s midőn a kapitány ennek csekélységére figyelmeztette, a találat lakására rendelt, hol a gazdag jutalmat még 10 krral azon ígéret mellett toldotta meg, hogy majd az újságban is megdicséri.

**** (Magyarország tiszti névtára)** megjelent. Teljes huszonegy éven magában foglalja a magyar koronaország területén fennálló hatóságokat; a működő hivatalnokok teljes névjegyzékét, tudomány, tan, irodalmi, művészeti és kereskedelmi intézeteket stb. A munka füzve Lauffer és Stolpnál 2 ft. 40 kr. o. é. kapható.

**** (Elfogott magyarok.)** Krakói tudósítás szerint, Rzeszowból négy elfogott magyart szállítottak oda, kik titkos toborzással s utlevél hamisításával vannak vádolva.

**** (Görgey Arthur.)** ki eddig, mint tudva van, Klagenfurtba volt internálva, egy bécsi lap szerint folyamodott, hogy lakása helyét ezután szabadon választhassa.

**** (A „Kerti Gazdaság” című szaklap,** mint már említettük, csakugyan megszűnik, hogy a nem sokára megjelenendő „Magyar Kertész”-nek helyet adjon. E lapot, mint mondják, b. Podmaniczky L. fogja szerkeszteni.

Nemzeti színház.

Péntek, apr. 17. „Egy szegény ifjú története” Színmű 5 felv. Francziából fordította Felek és Hegedűs.

Szombat, apr. 18. „A zsidónő.” Opera 5 felv. Zeneje Halevytől. Egyike volt a legelvezetesebb esteknek. Elezár szerepében Barrach másodszor lépett föl, s bebizonyította, hogy e tenor-szűk világban nemzeti színházunknál a hős-tenor szerepekre használható tag lenne. Rechát Voggenhuber Vilma adta azon szorgalommal és szabotossággal, melyet tőle már megszoktunk. Ez estén azonban egy kis szerencsétlenség környékezett, amennyiben egyik oldallámpától fátyla meggyuladt, de hamar eloltatván, további baj nem történt.

Vasárnap, apr. 19. „Farsangi kalandok.” Vig. Ballet 3 szakaszban. Couqui Claudina itt léte alatt ezuttal ötödösör aratta a tapsokat.

Hétfő, apr. 20. Ugyanaz.

Kedd, apr. 21. „A házasság rokkantjai.” Vig. Szerda, apr. 22. Couqui Claudina utolsó föl-léptét: „Farsangi kalandok.” Ballet 3 felv.

Csütörtök, apr. 23. „Nyolcadik pont.” Vig. 1 felv. és „A szegény marquis.” 2 felv.

Budai népszínház.

Apr. 17. „A két huszár.” Énekés bohózat 3 felv.

Apr. 18. „Choufleur ur otthon lesz.” Vig. Operette 1 felv. Offenbachtól. Francziából fordította Tarnay Pál. Hangszerelte Jakobi F. Ezt megelőzte „A dajka” 1 felv. Operette. Végül ismét egy új cancan-tánczot hoztak színpadra.

Apr. 19. és 20. „Dunán apó és fia utazása.” Operette Offenbachtól, 3 felvonásban. Ugyátszik, mintha a cancan is vesztene vonzerejét. Legalább ezuttal a jelenvolt cancan-dünczöket könnyen meg lehetett volna olvasni.

Apr. 21. „Bánk bán.” Szomorújáték, 5 felv. Katonától. Melinda szerepében B. Apraxin Julia lépett föl.

Apr. 22. „II. Rákóczy Ferenc fogsága.” Történeti dráma 5 felv. Szigligetől. Zrínyi Ilona szerepében B. Apraxin Julia tartotta bucsulódását, ki most hosszabb időre Párisba utazik. Az előadás jóvedelme a színpadi kellek beruházására volt szánva. Ugyanez estén a közönség, rég nem látott kedvencét, Szépén, hosszan tartó tapsokkal fogadta.

Apr. 23. „Önérd tén.” Eredeti dráma 4 felv. Először. Irtá B. Apraxin Julia.

Szerkesztői mondanivaló.

6554. Pest. B. E. A történelmi adatok becsek, s mielőbb kiadhatni reméljük. A föltétel magától értetik.

6555. Mírói daloljon most a költő? Mind eszme, mind forma tekintetében figyelmet érdemel. Egy nagy bja van: az, hogy nem állja ki azon próbát, melyre most minden műnek szüksége van: hogy vezedelem nélkül hagyja el a sajtót.

6556. Oroshaza, apr. 11. Mint szorosan vett alkalmi mű nem e lapok körébe tartozik.

6557. Repkény. Jóni fog, az előbbivel együtt. A multikori változás fontos okoknál fogva történt.

6558. Pest. B. G. A dolgozat lapunk igényeinek teljesen megfelel.

6559. Eszter. M. L. Az egyik okmányt, ön kívánata szerint, annak idejében átadtuk az akadémia könyvtárába, s nem tudjuk, mi az oka, hogy ez nyilván megemlítve nem lön. Valószínűleg nincs ott szokásban az egyes adományok kihirdetése. A másik okmány közlésére meg mindig nem jutott tér és alkalom. Közlebb visszazolgáltatjuk.

6560. Liptó-Sz. Miklós. Sz. I. Gy. Az ajánlatot meg fogjuk tenni, de nem hiszük, hogy annak intézetnek ama régies megvásárlására kellő pénz legyen most. Eddig még mindig adományok útján gyarapodott — A kívánt számok elküldetnek.

6561. Pozsony. M. K. Kénytelenek vagyunk ön megjegyzései ellenében ama könyv védelmére keln. Ha csakugyan ki volt hirdette, hogy Petőfi „Vegyes művei” között mindazon dolgozatai meg fognak jelenni, melyek összes költeményei kiadásában nem találhatók: ezt bizonyosan

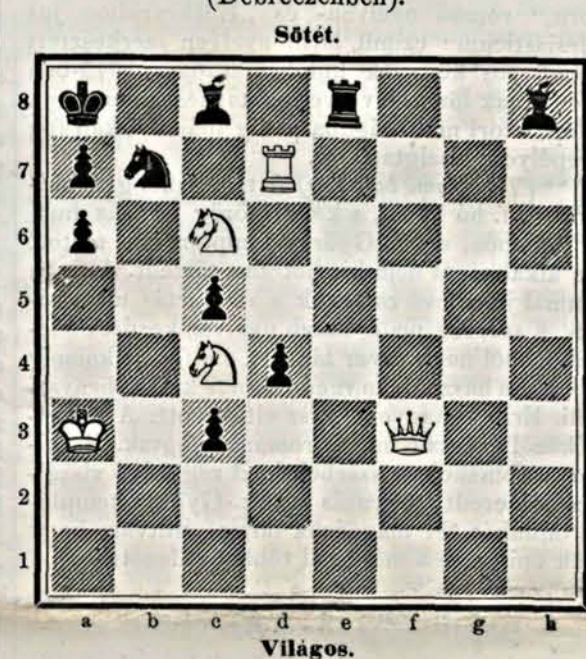
leginkább prózai műveire kellett érteni, s versei között azokra, melyek a jelen viszonyok között megjelentek. Biztosíthatjuk ön, hogy az ön által beküldött három költemény nem tartozik ezen kategóriába. Sőt azt is elvárhatjuk ön, hogy ezeken kívül még nagyszámúval juttasson el verseit, melyek hajdan elszórvá megjelentek ugyan, de most napvilágot nem láthatnak. Ha ezt tekintetbe veszi ön, nem fogja a „felszólalás” kiadását kívánni. — Petőfi magánleveleiből is sok van még egyesek birtokában, melyeket kiadni nem lehetett, azon okból, mivel a levelek birtokosai azokat igen méltányolni való személyes viszonyoknál fogva most meg kiadásra alkalmasoknak nem találták. — Ön részvétét becsuljuk s a küldeményt adandó alkalommal fel fogjuk használni.

6562. Pest. F. M. Hosszasan akartunk válaszolni a több tekintetben figyelmet érdemlő sorokra, de az időből kifogyván, most úgy találtuk, hogy két szál szivar között igen hamar és szépen el lehetne intézni a dolgot. Ha ön is úgy akarja, igen hamar meg lesz találva reá az alkalom.

6563. Nem adható művek. A Záchok. — Ablakomba szállt egy kis madár. Tőle örök bucsút veszek. Szeress engem! (Azt írja: „mond meg nekem szeress-e hát?” — Bizony ha így szeress, elmehez.) — Falun. (Sajnáljuk, hogy az egész nem áll összhangzásban egyes sikerült részletekkel.) — Pusztavár. Nép dal. — Borsd. Buzdítás stb. (Kelletlen rímekalpalás.) — Atyám sírjánál. — Itthon. — Haggod. Zsolcza.

SAKKJÁTEK.

174-ik számú feladvány. — Zagyva Imrétől (Debreczenben).

Világos indul, s 3-ik lépésre matot mond.

A 169-dik számú feladvány megfajtése.

Világos. Sötét.
1) Fa 2 - b 1 c 4 - c 3 A)
2) Ve 2 - e 4 H f 6 - e 4:
3) Fb 1 - a 2 +

A)
1) H h 7 - lép
2) F b 7 - c 6: tetszés szerint.
3) V - vagy F +

Helyesen fejtették meg. Veszprémben: Fülöp József. — Vácson: Niczky Pál. — Kun-Szent-Miklós: Bankos K. Kis-Kürtös: Csemiczky Károly. — Parabutyban: Rothfeld József. — Egerben: Tilkovszky F. — Bácsón: Kispál Ábris. — Felső-Pencsen: Endrődy Géza. — Vácson: Niczky Pál. — Pécsen: Ritkay János. — Kővágó-Örsön: Gold S.

Rövid értesítések. Kővágó-Örs: G. S. Becses küldeményt vettük, s a mit lehet, örömmel használjuk fel. — Debreczen: Z. I. Minél több ehhez hasonlót! — Debreczen: Sp. F. Igaza van önnek, midőn állítja, hogy Novotny pályadíjat nyert 168. feladványában Világos a második lépésben H a 8 - c 6, vagy V d 5 - e 5 lépéseket tetszés szerint választhatja, s így e feladvány nem tiszta. Többen küldték ezt be, hogy megfajtva hasonló módon. Ujabb bizonyosságra ez a londoni pályabírák hanyagságának. Várjuk a tornáról szóló könyvet, hogy annak eredményéről bővebben szólhassunk, de nagyon lassan készül. Ugy látszik, a londoni sakk-választmány nem sokat törődik Európa figyelmével, melyet a mult évben fölbresztett és cserben hagyott. — Gy. Fehér: H. L. Az első táblán matot ízenünk 33) B e 2 - e 8 4 lépéssel. A második táblán Sötét 25-ik lépése F d 8 - h 4: —

TARTALOM.

Hartleben K. Adolf (arckép). Sz. — Népdalok. Közli Telepi Gyula. — A kinnad alkalmazása, különösen a boszorkány-perekben. — A növények élete nappal és éjjel. — Dr. E.-r. — Mihály vajda síremléke a kalugeri mezőn (képpel). Lupa Péter. — A szent-gothardhegyi ut (képpel). — A csillagoknak is vannak lakói. — A haragokról (abrákkal). K. M. — Egyveleg. — Tárház: Egyház és iskola. — Közintézetek, egyetemek. — Közlekedés. — Balcsenek, elemi csapások. — Mi újság? — Nemzeti színház napló. — Budai népszínház. — Szerkesztői mondanivaló. — Sakkjáték. — Heti naptár.

Melléklet: Egy fél iv hirdetések.

Felölös szerkesztő Pakh Albert (lak. magyar-utca 1. sz. a.)

18-ik szám.

Tizedik évi folyam.

Előfizetési föltételek 1863-ik évre:

a Vasárnapi Ujság és Politikai Ujdonságok együtt, postán küldve vagy Buda-Pesten házhoz hordva:	
Egész évre (január—december)	10 ft.
Fél évre (január—június)	5 ft.
Csupán Vasárnapi Ujság:	
Egész évre (január—december)	6 ft.
Fél évre (január—június)	3 ft.
Csupán Politikai Ujdonságok:	
Egész évre (január—december)	6 ft.
Fél évre (január—június)	3 ft.

Régi magyarok régi arcképei.

V. Kéry János.

A magyar történelem lapjait olvasgatva, semmi sem hat kedélyünkre oly nyomasztólag, mint midőn az annyszor megújuló párt-harcok rajzait szemléljük. Hány-szor küzdött a magyar saját vére ellen, mily öldöklő tusák folytak az ellenkező pártok hívei között! S ha mindig a hon és nemzet érdeke forgott volna szóban, még inkább megnyugodnánk a sors végzéseiben; de elszomorítja a régi kor vizsgálóját annak látása, hogy mily gyakran lépett a közügy és meggyőződés helyére az önérdek és az emberi gyarló szenvedélyek.

Ez utóbbiak színhelye volt nagy részben azon korszak is, melynek embereit régi képeinkben ismertetjük.

Ezen korban élt Ipolykéri Kéry János is, mai ismertetésünk tárgya. Az ország darabokra volt szaggatva, élesen kifejezett pártok állottak egymás ellenében. Válságos idő, melyben nehéz az élet, próbakőre van állítva a jellem.

A Kéry-család, mint tudjuk, hontmegyei eredetű, nevét az e megyében fekvő Ipolykértől veszi. Régibb okiratokban e nevet így is olvassuk: Cheri. János, kiról szólunk, Kéry Ferencnek, Hontmegye alispánjának fia volt, s János néven első a családban. Ugy találjuk a régi okmányokban, hogy már 1619-ben Zólyom megyétől küldött országgyűlési követ volt s Eszterházy Miklós által megbízva, ennek dolgaiban járt el.

Katonai írja, hogy „midőn 1626-ban Bethlen Gábor emberei Palánkhöz érkeztek, ott akarván megvárni a conjunctiót a törökkel, akkor a palatinustól (Eszterházytól) követ érkezék, Kéry János nevű uri ember, a békességnek tractájára; ki midőn tractálna, jöve hír a csatáról, hogy hátán hozná az ellenséget” stb. — A nádor követét a fejedelem (Bethlen) ily szókkal bocsátá el: „mivel

KÉRY JÁNOS.

ezuttal menj el, s mondd meg, elvárom uradat, a vele levéllel, Istenre bízom a szerencsének kimenetelét.” — Ezzel Kéry sértetlenül távozott Bethlen táborából.

Ugyanazon évben még egyszer járt Bethlennél a nádor megbízásából, „kinek noha a fejedelem nem hiszen vala ugyan,

mindazonáltal tettette a békesség tractájához való hajlandóságát.” Azt is írják, hogy valahányszor Kéry a követséget elvégezte, „Bethlen mindig magyarokkal kísértette ellensége táborához vissza.”

1629-ben is Eszterházy nádor követte volt Bethlen Gáborhoz, hihetőleg azon kérésre, melyeket Bethlen végső éveiben Lengyelországgal tett. Horváth Mihály „Magyarország történelmében” olvassuk etárgy-ról, hogy midőn azon hír szárnyalt, hogy Bethlen Moldvát és Havasalföldet Erdélyhez kapcsoltatni, s magát dák király-lá nevezettni törekedik a portánál, különösen pedig, hogy Lengyelországot, sógorával Gusztáv Adolf svéd királlyal szövetkezve, megtámadni s magát ott királlyá koronázni szándékozik; — ezen időben Eszterházy nádor, hogy Bethlen szándékát bővebben kikémleltesse, a király megegyeztetével, 1629 tavaszán ismét Kéry János gyarmati kapitányt küldte a fejedelemhez, színlag, vele a még mindig függőben maradt hódoltsági ügyről értekezni. Kéry az algyógyi fürdőkben súlyos betegségben találta a fejedelmet, ki sejtve a követ küldetésének okát, ön maga hozá szóba a különféle híreket, melyek ellenséges szándékairól szárnyalának, s esküdözve, átkozódva bizonyítgatá a követ előtt, hogy azok valótlanok. A svéd követ épen Kéry ott léte alatt érkezett a fejedelemhez. Ennek jelenlétét nem titkolhatván, még Kéry ott időzése alatt követet küldte Bethlen, Ferdinánd királyhoz, közölve

vele a svéd király üzenetének némely pont-jait. A hazatérő Kéry által pedig megírta a nádornak, hogy a svéd király követségét közlé a császárral stb.

1635-ben még mint gyarmati kapitányt találjuk; 1642-ben emeltetett bárói rangra; 1643-ból ismét egy követségéről emléke-

HETI NAPTÁR.

Hó- és hetinap	Katholikus és Protestáns naptár	Görög-orosz naptár	Izraeliták naptára	⊙ Nap- kél, dél, nyug.	☾ Hold- kél, dél, nyug.
Aprilis—Május	Aprilis (6)	Ijar	6. p. p. m. 6. p.	6. p. p. p. 6. p.	6. p. p. p. 6. p.
26 Vasár. D 3 Jubilate	D Jubilate	14 F 2 Miser.	7	4 54 57 46 7 2 11 23 6 36 1 11	4 54 57 46 7 2 11 23 6 36 1 11
27 Hétfő. Perogrin hitv.	Anaszt.	15 Aristar.	8	4 54 57 46 7 2 11 23 6 36 1 11	4 54 57 46 7 2 11 23 6 36 1 11
28 Kedd. Vítal, Valeria v.	Váli	16 Agapia	9	4 51 57 26 7 5 1 31 8 4 2 2	4 51 57 26 7 5 1 31 8 4 2 2
29 Szerda. Antalka szüz	Antalka	17 Simeon	10 8. Perek	4 50 57 17 7 2 38 8 48 2 25	4 50 57 17 7 2 38 8 48 2 25
30 Csütört. Szien. Katal. sz.	Eutróp.	18 János remet.	11	4 48 57 9 7 8 3 47 9 37 2 48	4 48 57 9 7 8 3 47 9 37 2 48
1 Péntek. Fülöp és Jakab	Fülöp és Jak.	19 János	12	4 46 57 9 7 9 4 59 10 24 3 13	4 46 57 9 7 9 4 59 10 24 3 13
2 Szomb. Zsigmond Ath.	Zsigmond	20 Theodorus	13 32. Sabb	4 45 56 53 7 11 6 13 11 17 3 40	4 45 56 53 7 11 6 13 11 17 3 40

Kiadó-tulajdonos Heckenast Gusztáv. — Nyomatja Landerer és Heckenast, egyetem-utca 4-ik szám alatt Pesten 1863.

zik *Horváth Mihály*. Ekkor ugyanis a bécsi udvar a magyarországi újabb mozgalmak hírére, hogy Bethlent ellenséges szándékairól levezte, vagy legalább biztos híreket nyert szándékairól, Kéry Jánost október közepén Bethlenhez küldte. Kéry igen alkalmas időben érkezett Gyula-Fehérvárra, mert nemcsak Erdély rendi együtt voltak az országgyűlésen, hanem a svéd követ is az udvarnál időzött; a fejedelem tehát kénytelen lón nyíltan válaszolni. S ekkor ki is nyilatkozta Kéry előtt, hogy a vallás szabadságának sérelmei miatt a francia és svéd koronával kíván szövetséget kötni, mert olyan szolgáltatást, minő a léleké, egyáltalában nem fog tűrni stb.

1646 jun. 14-én, midőn Ferdinándot, a 13 éves foherceget, királyiá koronázták, Kéry János mint koronaőr hozta le a gondjaira bízott ereklyét a várból, hova az csak azon országgyűlés folyama alatt került vissza Győrből, hova a svéd és Rákóczy hadai előtt menekült. 1647 jun. 16-án IV. Ferdinánd király koronázásakor a díszmenetet igazgatta. Ugyanaz napon sarkantus vitteztette. 1654-ben lett grófja.

Neje Czobor Orsolya, Czobor Márton kir. főudvarmester leánya volt. Ettől született II. János fia, ki ferenczrendi szerzetes, utóbb szent, azután csanádi, később váci püspök lett. Ugyancsak Kéry Jánosról írja *Katona*, hogy III. Ferdinand harmadik neje, Eleonora koronázásán mint koronaőr, korán reggel már a korona-láda s jelvények kikészítésén fáradozott, s általában rendes, tevékeny embernek ismertette.

Némelyek Kéry követési szerepeit inkább kémségnek nevezik, de hogy ő vissza nem élt a szereppel, abból látszik, hogy többször és sikerrel használták fel szolgálatát, s mindkét féllel jó lábon állott. Különböző békészerző természetéről volt ismeretes s minden áron az egyetértést szerette volna létrehozni. Vele a család Dunán-tulra szakadt, hol Kabold várát bírta.

Képünk 1647-ből mint királyi tanácsost, és koronaőrt mutatja. Jelszava volt: „*Pax optima rerum*“ azaz: „Jobb a béke száz hadnál.“
Ifj. R. E. S.

Pókayné.

(Ballada.)

Pókay két testvér mély börtön fenekén,
Föltűtt a halál árnya jár feketén;
Bevillan egy sugar a rostély-áblakon,
Hajnálé? Pallosé a szörnyű vérpádon.

Két testvér összenéz, ifjú szív elsorol.
„Istenem, Istenem!“ szól Gergely s leborol.
„Átok rád Bátor! boszú szárnak ur,“ —
Mond János s csörgeti vasláncát konokul.

A végóra kondul, vas-závar csikordul,
Mély gyászban az anya az ajtón befordul;
Szívét a tengerbű örvénye sodorja;
S levelet mutat fel keserűn zokogva.

„Kegyelem hoztam oh! Bátor! Istvánul,
Jaj, ezemet megvakul, jaj, lábam megsántul!
Térdelem, könyeztem, fáj vala halálköt,
S annál is iszonyubb kegyelem vár rátok.“

Egyiknek kegyelem, de halál a másnak,
Megölö betűje ez volt az írsának.
Két szeme fényből melyiket veszítse?
Kedvesnek közülük melyiket tekintse?

Gergelynek ülle hullt le, a föld vonta,
S imázó ajakát szászszor megcsókolta.
„Egy csókot nekem is jó anyám búcsúra,
Vár rám a poroszló, elűtött az óra.“

„Enyém a búcsúcsók, kevesebb a bánat,
Neked van arád is, több könyv hull utóad“ —
Szólt Gergely s indula békével, nyugodtan,
De János elibe rohana legottan...

„Hamar a pallossal Bátor! bakója,“ —
Akkor a büszke fő lehullott a porba,
Szép deli termete rozsanva aláhalult,
Gergely megrázkódott s az anya elájult.

„Ébredj föl jó anyám!“ — Felnyílik a mély szem
S forog mint az örvény a dühös szélvészben,
Majd fölne az ég, e roppant sirbólra,
S felleges árnyak közt rámered egy pontra.

„Mért nem őt csókoltam, mért nem őt öleltem,
Ég látja szívemet, őt is úgy szerettem.
Ő férjem mása volt, megátkoz jaj, férjem,
Oh, ezt a bánatot mért kellett megélnem!“

„Csendesülj jó anyám, Istené e végzet,
Szent hittel a búnak kínját úgy nem érzed.“
„Szíve megszakadtán rám sikolt araja
S megátkoz éltébe, megátkoz holtába.“

Az anya arcára esik egy esőcsepp,
„Töröld le jó fiam, úgy éget e vércsepp!“
Susogó lágy szellő támad a holt sirján, —
„Vigy innen, vigy Gergely, ő is átkoz immár.“

„Nem átok az anyám, nem átok, de béke,
A sors hogy őt érte, nem átkoz meg érte;
Jőj haza, pihenj le, beteg a te szíved, —
Irgalom Istené könyörül, gyógyítsd meg!“
Fejes István.

A kintpad alkalmazása, különösen boszorkányperekben.

(Folytatás.)

Börtönben szenvedtek hónapokig, kezeik, lábaik ducokhoz láncolva, terhekkel megterhelve, melyek minden mozdulatot megnehezítették, sőt sokszor lehetlenné tettek, elborítva szenny és férgek által, s kintpadra a börtönörök csufjai s bántalmazásai által. Nem volt csoda tehát, ha a szerencsétlenek már csupán emiatt is ingadoztak, s a szabadon bocsátás ígérete által elcsábítva, önkéntes vallomásra fakadtak, mely azután elmaradhatlanul a máglyahalál vonta maga után. Ha a börtönzés által ezélt nem értek, úgy a vizsgálat tovább folytatott tanuvalomások alapján, melyhez az illetők ismert elleneségei használtattak fel.

Forma kedvéért némely esetekben védő is állítottatott fel, anélkül azonban — amint gondolni lehet — hogy ebből a vádlottnak haszna lett volna.

Ha még most sem vallott, először is a vizpróba-hoz nyultak, s ha ez a vádlott részére kedvezőleg ítélt ki, szabadon bocsátottatott, ha — a mi majd soha sem történt — egy tanu sem vallott ellene.

Ellenkező esetben ismét börtönbe hurcoltatott, ahol „szép módjával“ akarták vallomásra bírni, úgy hogy 4—5 napig erősen megszórt eledeleket adtak neki, de semmi vizet, és folytonos álmatlanságban tartották.

Ha szilárd akarát, s ártatlanság öntudata e kinkat kiállította: a tűzpróba alkalmaztatott. A vádlott ugyanis levetkőztetett, s egész testét átvizsgálták az ugynevezett boszorkány-jegy végett, és ha volt valami ilyes, májfolt, vagy anyajegy, egy tűt szurkalt abba, melyre azután ha azon helyen vér nem jött, a boszorkányság bűne kimondott; de ellenkező esetben sem volt ártatlansága bebizonyítva, mert hiszen „az ördög megtehette, hogy vér jöjjön, hogy így a boszorkányt megmenthesse.“

Végre a kintpadra került a sor. Ezt megelőzőleg a vádlottnak megmutogatták a kintző eszközöket, s megmagyarázták azoknak hatását, „melyek már oly sok német szólásra bírtak.“

Ha ez is sikertelen volt, az *ökölcsavar* alkalmaztatott, míg az ujjakból vér nem feckendezett.

A kintzás második foka volt a „spanyol csizmák“ (lábszár-csavar) melyek közt a

térdesont és lábikra addig sajtoltatott, míg a csontok össze nem zúztak.

Erre következett a *spékelt nyul*, egy vízszintesen fekvő létra, 400 ékalaku szeggel, melyen a vallatot egy csiga segítségével ide s tova hengergettetett; vagy pedig a *gonosz Lizi* vétetett elő, mely egy felvonó gép volt, fából készült háromszöggel ellátva, melyen a vádlott — kezei hátrakötve — lábaira nehéz kövek (a legnagyobbik egy mázsányi) függesztve, — többször föl- és lehuzogtatott. Megtörtént néha, hogy a lábak a gép alatt levő két vas horoghoz erősítették, és így hátrakötött karjainál fogva felfelé csigáztatott, mignem a helyökből kifeszamult vállförgők roppanásait lehet hallani. — Szeldített büntetés esetében mindenik oldala egy fálya által égettetett; súlyosbítva pedig csak egy fályával felváltva mindkét oldalán.

A regensburgi kintvallat kamrában látható ilyen háromszög alapdeszkáján két fűcsap létezik, melyek ismét más változatra használtattak. — Ugyanezen kintkamrában van az ugynevezett *spanyol számár*, egy egyenesen fennálló s felül élesre hegyezett deszka, mintegy 6' magas és 1 1/2' széles, melyre a vádlott mezítlennél háttal fölfektetett; lábaira kövek erősítették, s így vonzólatott fel s alá, a mit *sarkantyú-kötésnek* neveztek.

Egy másik kintző eszköz vala a *gyónó-szék*, vagy a *szüledény öle*, mely karszék-alaku volt, s benne az ültet egy favánkos kepezte 100 csipetével ellátva, melybe a kintzött meztelenül beleültetve, egy mázsás kő tétetett ölébe, karjain keresztül és hátán át egy 8 szögletű henger illesztetett, s kezei mellől összekötve. A henger a hóhérok által folytonosan forgatott.

Még most is látható ott egy körülbelül 20' magas és 4' háromlú mozgatható hengerrel felszerelt létra, melyen a bűnös le- és felhurcoltatott, vagy mint a „gonosz Lizi“ — nélf, kifeszített és égettetett.

Egy körülbelül négy láb magas s két-ágú fagyertyatartó, melynek mindkét ágán egy gyertya égett, egy rajta függő szegéllet állítottatott fel a kintkamrában a szegény bűnösök vigasztalására.

Ynemeny kintzásnak még beteg nők is alávetettek, s nem ok nélkül mondották egyik vallatot boszorkánynak: „oly vékonyra fogsz sajtoltatni, hogy a nap keresztül süt rajtad.“

Törvényszerűleg a kintzásnak egy negyed óránál nem lett volna szabad tovább tartania, mégis órákig, sőt napokig is eltarított az. A jegyzőkönyvek szerint Bambergben előfordult egyszer, hogy a bírak — míg egyik fegyver a létrán függött, — valamely vendégségbe mentek, s a szerencsétlen mindaddig függött, míg bírái vissza nem jöttek.

Törvényszerűleg továbbá a kintzásnak nem is lett volna szabad ismételtetni, ha csak újabb terhes vádak nem merültek fel. De a bírak igen könnyen segítették magukon; az „ismétlés“ helyett *folytaták* a kintzást, mignem a kintzottak, hogy a borzasztó kintől szabaduljanak, mindent vallottak, a mit csak a bírak akartak, még a legképtelenebb s leghetetlenebb dolgokat is. Így 7, 8, 10, 12 éves leánykák boszorkánynak vallották magukat a kintpadon. Mások azt vallották, hogy bűbájós módon embereket öltek meg, a kik pedig még életben és egészségben voltak. Sokan a kintzás alatt ájulásba, merevgöröcsökbe estek; többen életüket lehették ki; ez esetben azt mondták, hogy az ördög tekerte ki nyakát, hogy a kintől megszabadítsa.

Némelyeket örült fájdalomukban kétségbeesett boszuvágy rohanat meg embertársaik

ellen, úgy hogy mindenkit bűnrésznek nyilatkoztattak, kiknek neve hirtelen eszökbé jutott, vagy a kiket a bírak megneveztek. És így egy boszorkányperből rendszeren 10, 20, 100 is keletkezett. Némely vádlott emberfeletti erővel kiállta a torturát.

Egy ulmi születésű, jó családból származott fiatal leány, kiről egyik vallatot azt állította, hogy jelen volt a boszorkányok táncánál, — ámbár 9-szer vonatott kintpadra, rendületlenül megmaradt ártatlansága bizonyítása mellett.

Egy nördlingeni fiatal leány a kintzás 22 fokán keresztül megtartá ártatlansága lelkierejét, s csak a 23-ik foknál tört meg.

(Vége következik.)

A kenyér.

Vannak sokan, kik meg sem gondolják, hogy minő mély értelme van imádásunkban azon kifejezésnek: „add meg mindennapi kenyérünket!“ Mély és igazságos eszme rejlik e kifejezésben.

A kenyér minden polgárusult nép legkínzóbb eledele; a kenyér, ha jól készítetik, azon tápszerreket tartalmazza, melyek erőnk és életünk fejlődésére elkerülhetlenül szükségesek.

Azon nép, a melynek kenyeret találnak, a művelődés küszöbét már átlépte, és polgárosodni kezd, midőn kenyert süt. A kenyér megszeretetté velünk a földet, állandó lakhelyekre utal és erőssé tesz bennünket azok megszerzésére és megvédésére. A vad vándornép nem él kenyérrel; a vadászban elejét állatokat az ő tápláléka; a nincsen hazája, mert a hol a vad elfogy, onnan tovább halad. Így tettek meg azon népek is, melyek kihalad. Így tettek meg azon népek is, melyek kihalad. Így tettek meg azon népek is, melyek kihalad.

A vad vándornép nem él kenyérrel; a vadászban elejét állatokat az ő tápláléka; a nincsen hazája, mert a hol a vad elfogy, onnan tovább halad. Így tettek meg azon népek is, melyek kihalad. Így tettek meg azon népek is, melyek kihalad. Így tettek meg azon népek is, melyek kihalad.

Az elenyészett testrészek pótlására, azok növényére, a mely munká után ismét erősödjünk, testünk részei, ugyint az izmait, idegeit, sejtjeit stb. ujjonnan képző alkalmas eledelekre, valódi tápanyagokra van szükségünk. Ily képző eledelek a hús, a hozzá hasonló dagvány és csekély fokban az enyv.

Az említett kétféle tápszeren kívül szükségünk van még szervetlen anyagokra, a melyek a csontok, hajak, fogak és körömök képzésére kívánatnak; továbbá levegőre és vízre.

Jó eledel tehát csak az lehet, mely vagy mind azon háromféle tápanyagot magában foglalja, vagy legalább a főbbeket, a vizet és levegőt kivéve, melyekhez más uton juthatunk.

A tápanyagok ezen egyesülése csak a fekete kenyérben létezik; az ugynevezett fehér kenyér ellenben finom lisztből készülve, legnagyobb részben csak keményítő lisztet tartalmaz, mely a mint mondvá volt, csak saját meleggint élesztésére, nem pedig a felhasználott testrészek pótlására szolgál.

Jó kenyér csak az, mely növényünk elösegíteni és egészségünket fenntartani képes, csak a barna, ugynevezett durva lisztből készült, mert ez dagványt és szervetlen anyagot tartalmaz, más szóval: jó kenyér az, melyben meglehetősen sok korpa létezik, és így a közönséges fogalmak szerint a legrosszabb, a legdurvább kenyér; minthogy pedig a korpa a dagványon kívül nagy mennyiségű zsírt is foglal magában, (mert a gabona zsírszárja a héj belső felületéhez simul,) a korpa kenyér barnább és a vizet nagyobb mennyiségben tartván magában, nyirkosabb lesz.

Miután tudjuk, hogy a keményítőt liszt testünk erejét fenntartani egyes-egyedül nem képes, emélfogva mindazon eledelek, melyek kizárólag keményítőt lisztből állanak, kitűnő tápszernek

a mag külsejében a takaróhoz legközelebb levő liszt szürkébb, a hogy mondanai szoktuk „durva, derecsés“ és noha sokkal táplálóbb, mint az ugynevezett finom liszt, mégis kevésbé jónak tartatik.

A keményítőt liszt megismerésére az iblany meglehetősen hígított borostyánkőszinű oldatát használjuk; ha ebből egy keményítőt liszt-keverékhez néhány cseppet teszünk, az viola — sötétkék — majdnem fekete színűvé lesz. Feltalálhatni e szerrel a keményítőt lisztet finomabb szappanokban is, hová azért kevertetik, hogy azoknak könnyebben adhassanak bizonyos alakot; ugyanaz áll a gyertya- és tej-hamisításnál keményítőt lisztet.

Kenyerünk legnagyobb részt keményítőt lisztből áll; csekély mennyiségben még dagvány is található benne. — Sajnos, hogy csak csekély mennyiségben, mert tulajdonképpen bővebben lehetne benne, és a kenyér táptértéke általa jelentékeny öregbűlné, minthogy a dagvány hasonló alkatrészekből áll, mint a hús.

Ha közönséges lisztet egy kendőbe teszünk, és azt a vízben gyurjuk, egy ideig a híg téstávé vált gyurutól lisztből egy tejzinű folyadék a víz fenekére süllyed, ez a keményítőt lisztet képezi; a kendőben pedig egy enyecs, szilárdabb, átlátszó sárgás, a csirizhez hasonló anyag „a dagvány“ visszamarad.

A gyárakban a keményítőt liszt közönségesen a nevezett módon nyertetik; a megmaradt dagványból pedig az olaszok kedvence étele, az ugynevezett *nacaroni* készítetik; más gyárakban azonban ezen rendkívüli fontos tápanyag használatlanul vész el, mi szintolyan könnyelmű pazarlás, mint nagy városokban a vágómarhák véreinek gondatlan fel nem használása.

A dagvány- és keményítőt lisztben kívül a kenyér vizet, szerves anyagot, a süttőtől hozzátett konyhasót, és a maghéjában levő mérszavakat és földeteket tartalmazza.

Az emberi szervezet fenntartására szükséges, hogy a tápszernek bizonyos anyagokból álljanak.

Az eledelek akkor tökéletesek, mikor mind az helyrehozták testünkben, a mit ez munka, testgyakorlat és légzés által elvesztett. Légzés által képződik testünk saját melege, mely 36 fokú Reaumur szerint; — ha szobánkban melegeit akarunk, tüzelnünk kell, az az: égő anyagot, fát, szenet stb. gyújtunk alá és légfolyamatot vezetünk a tűzhöz; a hol egyik ezen két föltételből hiányzik, melegeit nem nyerünk. Ha testünk melegeit akarjuk fenntartani, olyan anyagokat kell bevezetnünk, melyek légzés által eléghetnek. Nem kell itt valószínűség égetni, hanem bizonyos tápszernek felkészítését meleg fejlesztéssel; ilyenek a zsír, az olaj, a gummi és a keményítőt liszt, ezeket tehát újra hozzájuk veszszük, hogy saját meleggünk ne lankadjon.

Az elenyészett testrészek pótlására, azok növényére, a mely munká után ismét erősödjünk, testünk részei, ugyint az izmait, idegeit, sejtjeit stb. ujjonnan képző alkalmas eledelekre, valódi tápanyagokra van szükségünk. Ily képző eledelek a hús, a hozzá hasonló dagvány és csekély fokban az enyv.

Az említett kétféle tápszeren kívül szükségünk van még szervetlen anyagokra, a melyek a csontok, hajak, fogak és körömök képzésére kívánatnak; továbbá levegőre és vízre.

Jó eledel tehát csak az lehet, mely vagy mind azon háromféle tápanyagot magában foglalja, vagy legalább a főbbeket, a vizet és levegőt kivéve, melyekhez más uton juthatunk.

A tápanyagok ezen egyesülése csak a fekete kenyérben létezik; az ugynevezett fehér kenyér ellenben finom lisztből készülve, legnagyobb részben csak keményítő lisztet tartalmaz, mely a mint mondvá volt, csak saját meleggint élesztésére, nem pedig a felhasználott testrészek pótlására szolgál.

Jó kenyér csak az, mely növényünk elösegíteni és egészségünket fenntartani képes, csak a barna, ugynevezett durva lisztből készült, mert ez dagványt és szervetlen anyagot tartalmaz, más szóval: jó kenyér az, melyben meglehetősen sok korpa létezik, és így a közönséges fogalmak szerint a legrosszabb, a legdurvább kenyér; minthogy pedig a korpa a dagványon kívül nagy mennyiségű zsírt is foglal magában, (mert a gabona zsírszárja a héj belső felületéhez simul,) a korpa kenyér barnább és a vizet nagyobb mennyiségben tartván magában, nyirkosabb lesz.

Miután tudjuk, hogy a keményítőt liszt testünk erejét fenntartani egyes-egyedül nem képes, emélfogva mindazon eledelek, melyek kizárólag keményítőt lisztből állanak, kitűnő tápszernek

épen nem nevezhetők, és ha talán a népnél ezen hírből állnak is, ez őket meg nem illeti. Így vagyunk más kiküldött szerekkel is; így az *Arrow root*, mint kitűnő gyermektápszer ajánlatott, valószínűleg pedig minden könyvkötő ép ugyanazon szolgálatot teheti; hasonlóképpen az igen híressé telt *Revalenta arabica*, melyet a család nyereség-vágya mint valami kitűnő szert ajánl beteg embereknek, nem egyéb, mint lencse- és babliszt keveréke szörppel (syrup).

Olyan ember, ki kizárólag csak burgonyával, tehát keményítőt lisztet él, mindig erőlenebb lesz, ezt minlenki megkísértheti állatokon; mielőtt azon szabály következik, hogy testünk épességének fenntartására eledeleinknek több anyagból kell állania. Alkalmas gyökerek hozzáadása által a burgonya tápterejét növelni képesek vagyunk és jó burgonya-levesben oly olcsó eledelt kaphatunk, mely sokkal táplálóbb, mint a közönségesen oly igen dicsért húsleves, mely ha még gondatlanul is készült, valószínűleg nem egyéb, mint enyves víz, kevés zsírral és sóval.

Ujabb időben oly eledelek készítették, melyek az említett tápanyagokat, mintegy kivonatilag tartalmazzák, ilyen a *hus-kétszerszalt*, a melyből 12 lat, jó meszely vízzel főzve egy felnőtt embernek egy napra kielégítő tápszerül szolgálhat, továbbá egy bizonyos nemű *sago*, mely most gyakran betegek- és gyermekeknek szokás adni s melyben 28 százalék dagvány és 50 százalék keményítőt lisztet van vegyítve.

Éhség idejében a kenyér egy pótlékát következőképpen lehetne előállítani: makkból vagy vadgesztenyéből keményítőt liszt készítették, a mi könnyű dolog és kevés fáradsággal jár, ehhez vágóhídainkon a naponként elvesztetett vért kevervén, megsűtítik; ekkép egy meglehetősen jó izü, fekete kenyérünkkel valamivel sötétebb színű s külsejében majdnem hasonló, tápláló kenyert nyerhetni, mely különben érték nélküli anyagokból van összetéve. A tudomány haladására az éhség ellen különféle óvszert nyujthat, melyről a mult időknek még sejtése sem volt; a szegény ember csak ismerje és akarja is használni. A kenyér alkatrészeiből láttuk, hogy az a kielégítő tápszer nevezetű valószínűleg megérdemli. Egy jó tápszerből azonban még az is kívánatik, hogy könnyen szétosztható legyen, hogy fogaink könnyen összezuhassák és a felemésztesre oly szükséges nyállal összekeverjék. A kenyér a bensejében levő légzőanyagok által porhanyóssá lesz. A sütemény porhanyósságát egy módon értheti el: a légzőanyagok a nyúlós téstához, vagy ítés, keverés által vegyítettek, vagy az üregek a víz elpárolgása által támasztanak, vagy vaj által lesz a sütemény porhanyóssá, ez t. i. a melegben elgőzölgvén, gázrétteket képez a téstáa egyes rétegei közt, melyeket a melegben egymástól eltávolít; vagy negyedszer a téstáa bensejében gerjedés által nagy mennyiségű légzőanyag támasztatik, s ez történi kenyérünkben.

Egy a melegben, a keményítőt lisztből származó test által, melyet a francia Payen talált fel, és „erennek“ nevezett, a keményítőt lisztet keményítő-cukorra válik; ezen utóbbi az élesztő kis gerjombáival érintkezve, szénsavvá és langgá bomlik szét. Ezen átváltozás minden gerjedés első folyamata és a cukor szétbomlása lang és szénsavvá, kenyérünkben szintugy, mint serfőzésnél, a bor- és pálinka gerjedésnél történi, csak hogy a gerjedések rendeltetése szerint ezen termények különféleképpen hasznosítottak. Egyszer a szénsavat hagyjuk elpárologni és a langot vagy borlangot szorgosan felfogjuk, mint ez a részegítő italok gerjedésénél történi, máskor a borlangot engedjük elillanni és főgondunk a szénsavra fordul, mint a kenyérsütésnél; midőn t. i. a kovászban létező élesztő lassankint a liszthez kevertetik, a nyúlós téstában a szénsav által nagy mennyiségű kis hólyagok támadnak, és a mint ezek kitágulnak, kenyérünk porhanyóssá lesz, mit ezen kifejezéssel mondunk ki: „a téstáa kel“. Ha a gerjedést ezen főként félbe nem szakítjuk, a kenyér savanyu lesz, mert a szénsav gerjedés egész az ecetgerjedésig foly, és vegyész vizsgálatok kimutatták, hogy a kenyér savanyu ize épen a kenyér bensejében hazaiban feltalálható eczettől származik; ezt tehát könnyen elkerülhetjük és a kenyeret jó ízűvé tehetjük, minthogy az egész különbség csak a gerjedés idejétől függ.

Sütés által a kenyér tetemesen megváltozik; midőn t. i. hosszabb ideig közel 80 fokú melegnek kitettetik, a kenyér bensejében levő keményítőt liszt nagy része cukorra válik és ez a hőség behatása által szintugy, mint az árpa-maláta aszálásánál nyert sörveglé megbarnul, vagy más szóval, a

A bártfai bitó.

keményítőzúkor ugynevezett barna cukorrá válik és a kenyér héja jó létre. Ez sokkal könnyebben felolvasható és azért könnyebben emészthető, mint a kenyérbél. A fekete kenyér dicséretére még azt is mondhatjuk, hogy nagyobb tápereje mellett még könnyebben emészthető, mint a fehér kenyér.

Ezen különbség annyira megy, hogy a fehér kenyér hasmenés ellen házirozságnak használható; a fekete, főleg korpás kenyér pedig reggelihez véve, vizivás és járkálás mellett, gyermekek és felnőtteknél hosszadalmas haszorulás ellen igen jó szolgálatot tehet.

Sütés közben a kenyérbélben történő gerjedés által kifejlődött borlang a kenyérből át a kemencze bensejébe párolog, és ha veszszük, mily nagy mennyiség és mennyi értékű borlang vész el ekképen, és hány szomjas toroknak nyújthatna enyhítést ezen a levegőbe ment borszesz, csodálkozni nem fogunk, hogy kísérletek tettek ezen borlang felfogására, de minden eredmény nélkül, a kemencze nem zárt göreb és azért nem is sikerül benne a gőzöket töményíteni. A London mellett (Chelseaban) létező katonai sütődében 20,000 font sterling pazaroltatott el egy oly készüllet előteremtésére, melyben a borlang-gőzöket felfogni és töményíteni lehetne.

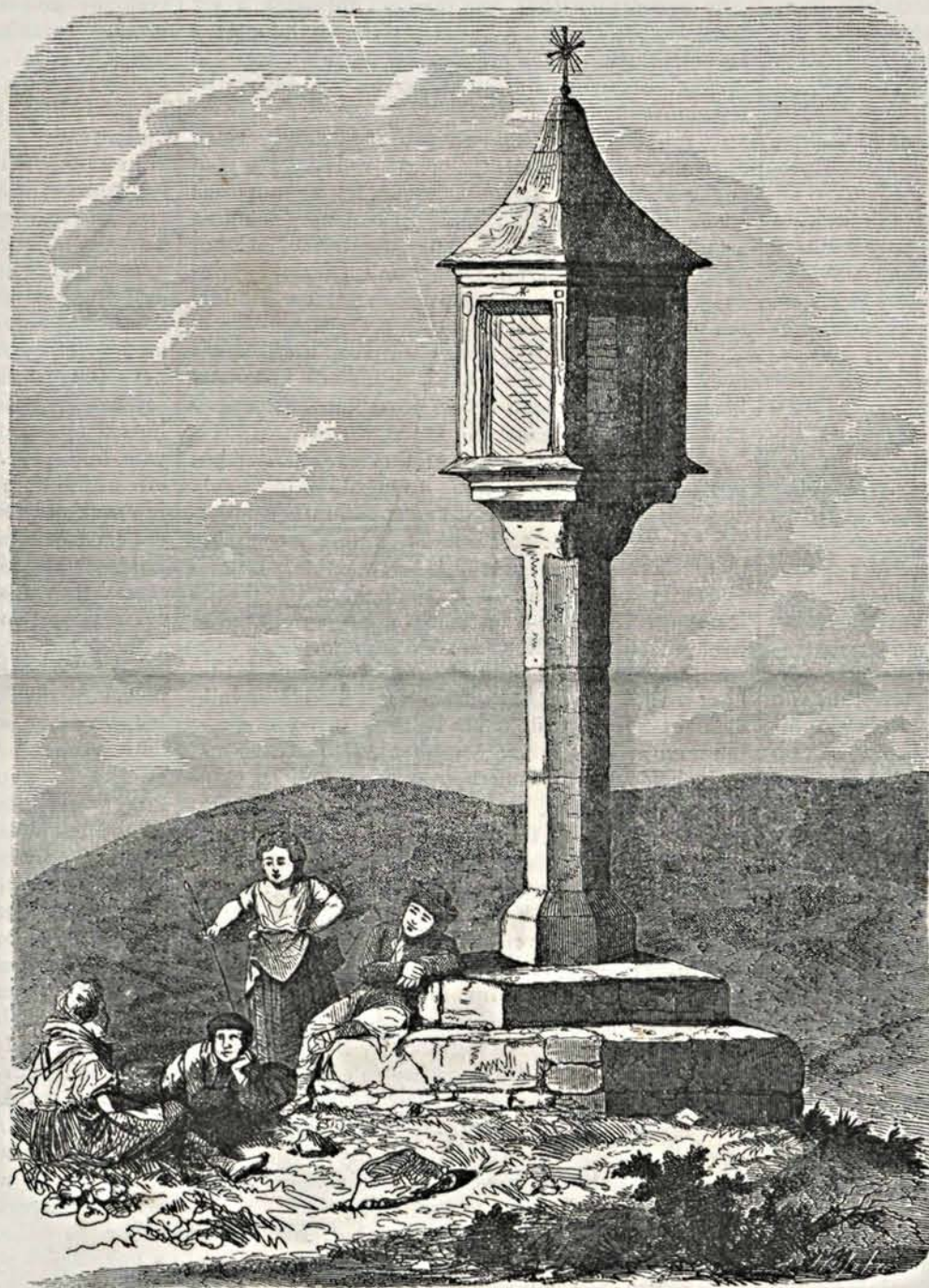
De ha már a sütésnél melékterményeket nem nyerhetünk, czélszerűbb intézkedéssel más, nem csekély megtakarítások eszközölhetők. Csodálatos, hogy a kemenczék készítésénél legújabb időkig semmi előremenetel nem mutatkozott; a kemenczék most is ugyanazon együgyű módon készülnek, mint Herculanum és Pompéjban láthatók. Mi nevetjük, hogy az indiánok kutya- és malacpecsenyűjüket akkép készítik, hogy egy veremben galyakat égetvén, a felmelegített földbe a malacot megsütésre elássák, és nem veszszük észre, hogy ezen eljárást saját kemenczékben utánozzuk. Menynyi tüzelőt pazarolunk ekképen!

Hogy csak egy példát idézzek arra, hogy egy értelmes sütő jobbítások által mennyire teheti keresetét virágzóvá, egy párisi sütőt említek; a tésztagyúrást idejének megkimélésére ő oly teknőt készített, melynek felső nyílása bezárható, bensejében egy henger különféle hosszú hajlott keresztíkat tart és kívülről fogantyúval forgatható; ezen készüllettel egy ember gyors forgatással nagy erőfeszítés nélkül 20 perc alatt egy zsák lisztből tökéletesen egyenlő és jó élesztett tésztát készíthet, közönségesen pedig ugyanazon munkát, nem igen izletesen, kezünkkel, 20-szor hosszabb idő alatt végezzük, és abban tökéletes egyenlőséget még sem hozhatunk létre.

Továbbá egy kívülről melegíthető kemenczét készített; benseje kiválított és hőmérséke egy hőmérőn olvasható; a kenyerek egy forgatható vastálczán tétetnek a kemenczébe és meleg helyről hűvösebbre elhelyezhetők; ezáltal tüzelőben 50 százalékot megkimélt, munkabérben tetemes megtakarítást tén és jó kenyeret készíten, nagy számú vevőre talált, miáltal dúsgazdaggá lett.

Beszédünk veleje az: hogy a fekete kenyér, főképen a korpától nem egészen ment, hanem ha ez apróra morzsolva hozzá vegyítetik, az emberi kéz által készített tápszerek között legtökéletesebbnek mondható, mely minden más hozzáadás nélkül, csak a szükséges vízzel, az emberi életet és egészséget fenntartani képes és így méltán imádkozunk, a mi mindennapi kenyérünkért.

Dr. Böke Gyula.

A bártfai bitó. (Sándor Gyula rajza után).

különféle szabadalmakkal és kiváltságokkal bőven ellátni; így Bártfa is, (lásd Vas. Ujs. 1863 évi 8. sz.) hazánk azon nevezetesebb szabad királyi városai közé tartozik, melyek már régi idők óta fogva szép kiváltságokban részesítették királyaink által, és nemcsak önkormányzattal, hanem még a legnagyobb hatalommal, a „*ius gladii*” vagyis élet és halál feletti ítélet hozásával és végrehajtásával is fel voltak ruházva.

Igy Bártfa már 1320-ban Károly király által szabadalmaztatván, 1376-ban Nagy Lajos által mindazon kiváltságokban részesített, melyekkel azon időben már Kassa városa szabadon élt. Így, és ezáltal jutott az említett „*ius gladii*” birtokába is.

E fshatalom gyakorlása és végrehajtása, mindig bizonyos ünnepélyességgel ment végbe; s azon helyen, hol az elítélteket ki-

végezték, rendszeren valami építmény is volt e czélra, hol aztán a kisebb vékesek szegyen szemre kiállítottak, a mint mondani szokták: „a világ csufjára”.

Képtünkön hasonló építményt látunk, mely a Bártfa város határában levő régi bitót, vagy mint az ottani német ajku lakosok nevezik: „Kestock”-ot (igazabban Köpfstock) ábrázolja. Ezen elnevezés a Kopf = fej, vagy Köpfen = fejezéstől vette eredetét, és a nép között maiglan is élő — s igen hihető — mondaszerint: a pallos által kivégzettnek feje ezen oszlop felső részében levő négyzetes fülkében ki volt téve néhány napig közszemlére, mire aztán, a most már befalazott belsejébe, mint azok közönséges temetkező helyébe, vettetett. Ebből látszik, hogy nem is közönséges bitó volt ez, hanem főképen arra szolgált, hogy a kivégzett gonosztevők fejét mások retentő példájára kiállíthassák, s azért a német „Kopfstock” elnevezés egészen helyes, mi magyarra átveve körülbelül „fej-oszlop” jelentene.

És hogy ezen bitó vagy fej-oszlop, a rendeltetésének megfelelő szolgálatokat gyakran tehetett, azt azon okmányokból és szigorú királyi leiratokból bizonyíthatjuk, melyek a városi tanácsot épen a gonosztevők szigorú büntetésére több ízben serkentik. Így 1453-ban Hunyady Lászlótól, mint besztercei gróf és Felső-Magyarország parancsnokától, s 1458-ban Mátyás királytól is több rendbeli hasonló tárgyú szigorú parancsai vannak a bártfaiaknak. (Lásd Wagner Diplomatarium Comitatus Sárosiensis.) — De megépen ezért történetelt az is, hogy a városi lakosság megsokalván a város kebelében gyakran előforduló efféle borzasztó látványt, apolgárság iránti tekintetből hatóságilag elhatározott: hogy előbbi helyéről a gyöngédebb érzéseket méltán sértő kivégzési hely, a városból kitétessék mostani helyére.

Ugyanis hajdan a város főpiacán épen a tanácsház előtt állott e kivégző hely, de később a

most mondott emberiségi tekintetből, a város déli falain és sánczain kívüli ugynevezett „pazsiczára” (legelő) tétetett át, hol az jelenleg is látható. Ezen áthelyezésnek idejét nem tudni bizonyosan, mindazonáltal a 16-ik század elejére tehető. Mások szerint két ilyen oszlop volt, s a városház előtti lerontatott.

Jelenleg csupán a multak emlékeit tartja fenn e fejező vagy fej-oszlop a városi hatóság, és az idő által rajta okozott sebeket koronként kijavíttatja; enélkül talán már ennek sem lenne nyoma, s nem gyűlhetnének itt össze az apró libapasztorok s egyéb gyermekek, kik itt nem is gyanítva e helynek hajdani borzasztóságát, kedélyesen játszadoznak.

Zombory G.

(Egy halálos ítéletben, mely Bártfa város levéltárában olvasható, e bitó „Mercurius oszlopának” nevezetik. Az így szól:

„Anno 1642 die 1-ma aprilis
Nro 89. Johannes Krakofsky Typographiae discipulus apud D. Jacobum Klösz pecuniam Domini Michaelis Raszlavicz in deposito habitam, violata cista in superiore camera cum complice suo Stephano Váradi, itidem discipulo artis ejusdem tamen profugo, furatus est circiter mille Florenos, qui in cellario apud Klöszium reperti, in Curiam delati, et Dno suo Possessori ad manus vicissim traditi, acceptis aliquot exin Florenis pro exolvendo Carnifice, et Procone capite plebus est extra Civitatem ad Statuam Mercurialem. stb.”
— E szerint tehát egy nyomdász-tanuló fejeztetett le a nevezett oszlopnál ezer forint ellopása miatt; büntetése, a másik nyomdász-inas székessé menekült. — A város levéltárában még maig is látható ama sulyos és még most is éles 4 pallos, melyek a kivégzésekre használtattak).

Tüzi vadászat Amerikában.

Északamerika vadonaiban a ragadozó állatokat a szó szoros értelmében tüzzel vadászzák. A lobogó láng a vadat nem csalogatja ugyan közelébe, de nem is risztja el, s ezenkívül még azt a szolgálatot teszi, hogy míg a vadat megvilágítja a vadászt árnyékkal takarja be. — Északamerikában a tüz a vadállatok előtt nem szokatlan, mert különösen tavasszal gyakran meggyújtják az erdőket, hogy a száraz levelek és tövissek elpusztulva, a nyájaknak új, és termékenyebb legelőjük legyen. — Ezek néhány hónapig égnék, s különösen aprílnak, a támadó le-

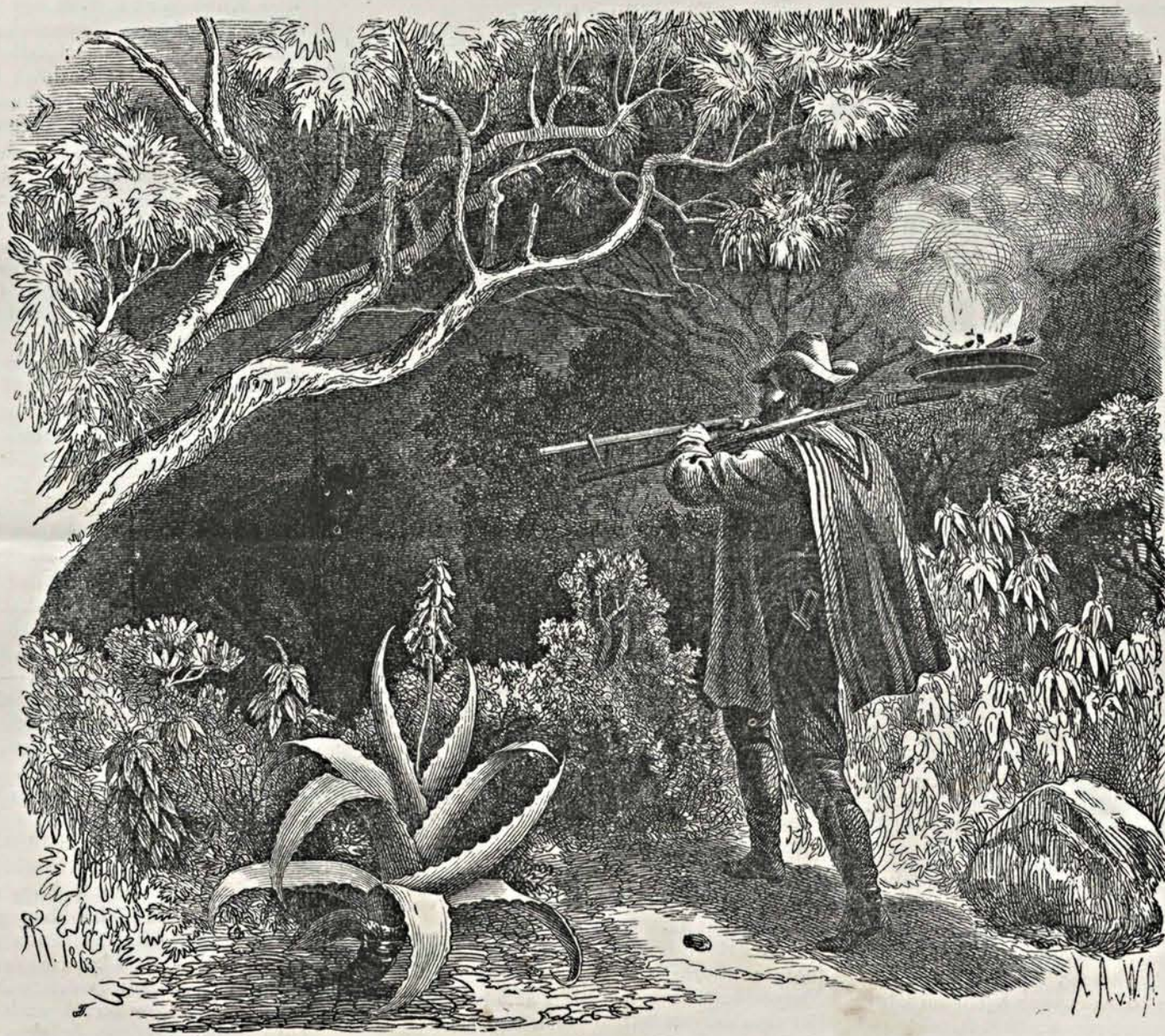
gyek és szunyogok csipése ellen, a szarvas örömmel vonja meg magát egy hamvadozó vén fa füstje mellett.

A tüzi vadászatnak Északamerikában két neve van divatban. Az egyik, midőn a vadász, valamely nyaló-só közelében, — a mi itt természetből nagy számmal létezik, — állást készít, azt földdel borítja be, tetejére néhány szurkos fenyőt dug, s azt meggyújtja, maga pedig az állásnak a nyaló-só felől oldalán árnyékba áll, s így lesben várja a nyaló-só felé közelgő szarvast, mely a tűz fényétől meglepve, vagy pillanatra elvakulva, nyugodtan várja lőtávolba a vadászt.

A másik neve kevésbé sikeres s nagyobb vigyázattal jár. A vadász, körülbelül négy lábnyi hosszú nyéllel ellátott vasserpennyben szurkos fenyőt gyújt meg. A nyél másik végébe két szöveget illeszt, s puskája csövét azok közé helyezve indul vadászatra. Az égő fenyő a tájat messze bevilágítja, de

nem áraszt oly fényt, hogy a vadász az állatok alakját kivehesse; csak szemeket látja messziről csillogni. Ha a vad nagyon távol van, a két szem csak egy fényt képez, de a mint közeledik felé, a fény kezd ketté válni, s a lőtávolságot akkor éri el, midőn a szemeket természetes távolban látja egymástól ragyogni.

Ha közel juthat a vadász, a vad, fényes szőre miatt, majdnem egészen fehérnek látszik; de ez csak ritkán történik meg, s így leggyakrabban csak a két fénylő szem közé czéloz. Ha távol van, csak részut közeledhetik felé, mert ha neki tart, az egyenesen közelgő tüzzel, a vadat elriasztja, mely ha el nem tűnik is, legalább annyira visszavonul, hogy a cselet újra kell kezdeni. Nemkülönbön vigyázni kell arra is, hogy lépésével zajt ne csináljon, mert ha a vad csak sejt, hogy a tüzzel ember jár, nyomtalan eltűnik s nem mutatkozik többé.

Tüzi vadászat hiénákra.

Ha lövés után a vadász a szemeket fényleni nem látja, s a vad távoztára mutató semmi zörejt nem hall, biztos lehet, hogy nem talált. Ha pedig talált, a szemek fénye akkor is eltűnik, de azt mohó, vad csörtetés követi, s a vadász okvetlen vérnyomokra akad.

A tüzzel vadászásra egyébiránt csak csöndes és koromsötét éj alkalmas, ha oly gyenge szellő is lengedez, mely a füst hátra hajtására épen elegendő. Minél nyitabb a tájék, annál jobb, mert a szem ragyogása annál messzebből kivehető.

Gerstücker, az abyssiniai hegyek közt, Afrikában is megkísérelte a tüzi vadászatot, de úgy tapasztalta, hogy itt oly sikeresen nem alkalmazható. A párducz, egy pillanatig néz ugyan a tűzbe, de mindjárt elfordul, s aztán illő távolságból kerülgeti a vadászt, mindaddig, míg szél alá nem jut, s az ember szagát érezve tovább megy. A hié-

nák már bátrabban megközelítik a csalétkül kitett barmot, s azok közül egyet elejtene is sikerült. Amint a lövés eldőrdült, eltűnt a fény, de a következő pillanatban már a földön ismét fölszállámlott. Amint közeledett felé, vérezve látta az állatot a földön, de szemei folyvást ragyogtak. Nagyobb biztosság kedvéért még egyszer lőtt reá, de az már nem mozdult.

Hogy nálunk a tüzi vadászat nem volna czélszerű, mondanunk is fölösleges. Amerikában is megtörtént, hogy egy vadász, vad helyett saját csikóját ejtette el. Nálunk, hasznos állatokon kívül, embert, s így bakot is könnyen lehetne az ember. **

Németországi séták.

Jéna, apr. 18. 1863.

Elapokban oly gyakran találkoznak érdekes leírásokkal hazai tájainkról, a külföldi uti rajzok — és pedig méltán — ritkábbak, s ha én egy kirándulásomat Németországba néhány szép és érdekes pontján át jelen soraimban közlöm, talán nem egészen háládatlan munkába kezdek. —

Jéna, a kis muzsaváros, mártius derekán szokatlanul élénk volt. A téli félév bevégeződött; az egyetemi ifjuság tarka színeivel tömegesen vonul az utcákon fel s alá, zeng a dal, cseng a búcsupohár, hiszen sokan örökre búcsúznak el a feledhetetlen Jénától s sietnek mintegy a regényes egyetemi életöröm poharát tövighatni, melytől vérszível búcsúznak el, hogy elvonuljanak a „philister” életbe.

A német ember, egyetemi éveiben mintegy eleget legez az életet s mintegy kiforrni siet. Zúg, viad, széles jó kedvében neki az egész utca szűk, az alvó várost fellármázza, egy görbe pillantásért kardra száll, s ha a 6 vagy 8 semester kitelt, összeszabdalt arcczal, orral haza megy az aranyos cerevist, szalagot, kanón-csimát, zsinóros bekecsét leteszi, felveszi a frakkot és köcsögalapot, szögke akasztja a „gladius ultor noster”-t, a „Schlögert”, szakállát és pörge bajuszát leveles, és, ehol, készen van az új ember. Hónapokig ül éjjel nappal könyvei közt, leteszi szigorlatait, beül a bursauba s olyan szelíd ember, hogy a légynek sem árt.

Reggel 3 órakor hemzsegett a posta a diákoktól, kik részint elutazandók valának, részint társaikat kísérték oda. Az előbbiek közt voltam én is, ki egy egyetemi barátom meghívása folytán véle Arolsenbe, a Waldecki fejedelemség kis székvárosába utaztam, ott a husvéti ünnepeket töltendő.

A kocsi sora megindult. A hátramaradtak sort képezve énekeltek a búcsúdalt. Mélán, bánatosan hangzott utánunk:

„Bemoeste Bursche zieh ich aus. Ade!
So leb denn wohl Philisterhaus. Ade!
Zur alten Heimath zieh' ich ein
Muss selber ein Philister sein
Ade! Ade! Ade!
Scheiden und Meiden that weh.

A carcer előtt hajtánk el:

Auch du von deinem Giebeldach
Siehst mir umsonst, o Carcer nach stb.

Ennek ablakán halvány gyertya-fény. Mert ott egészen megfordított napirend uralkodik. Este reggeliznek, éjjelkor ebédelnek stb. Ti is búsan követhettek minket szemekkel, commilitones, mint a rabgolya a tova költözőket. Hja, kár volt az ebéd-lőbe lóhatni ugratni. Mennetek most gyalog is ha lehetne, de a „Hotel Erfurth“-nak nagyon vendégszerető a gazdája, nem egyhamar ereszt el a kedves vendéget.

Utunk Apoldáig postán, onnét a szép Thüringia, Kurlhesenen, majd porosz birtokon keresztül Warburgig vaspályán vitt szakadatlanul. mert az időzést a visszajövetelre tartottam volt fel magamnak. — Hofgeismarban nagyon meglepett a conductor udvariasága; azt kérdezte, nem volnánk-e oly szívesek helyszükre miatt a 3-ik helyről (diák ember itt azon utazik) a másodikra átmenni? Biztosítottuk, hogy az ő kedvéért nagyon szívesen.

Késő éjjel értünk rendeltetésünk helyére.

Waldeck mintegy 21 □ mf. területből és csak 2 darabból áll, mi az itteni államoknak néha mesés eldaraboltságát mellett még nagy szerencse. Nem árta, mondám egy társaságban, önöknek egy kis — tagosítás. Mi jó részt keresztülvittük a magánbirtokba, tehetnének önök államaikban. — Az állam fő zömében, hogy az egyszeri cigány-nyal beszéljek, egy garasára a közepiből, jókora darab Hessenhez tartozik. Másik darabját a fűd-jéről s játék-barlangjáról híres Pyrmont képezi. Intézményei, alkotmányai, mint igen szabadelvűek dicseretnek, noha a közzetelt országgyűlési vá-lasztások eszembe hozták, hogy ez szó: szabadelvű, relativ fogalom. — Sajnálom, hogy a 15 képviselőből álló országgyűléskét, mely erőlyesen tartotta magát, nem láthatam, néhány nappal megjöttöm után feloszlott, 800 katonáját, a Poroszországgal kötött katonai szerződés nyomán, porosz tisztek vezénylik. Hátulról töltendő zúndnades (gyu-tatos) fegyvereiket, melyekből egy percz alatt állótlag 6-szor s ezer lépésre löhető, nagyra tartják. Az önkéntes, ki maga költségén él s ruházódik, egy, a többi 2 évig szolgál, a tanulókat sem véve ki.

A vidék kies, sok szép ponttal, de nem igen termékeny. E hiányon a lakosság szorgalma s cseleszerű, minden előnyt felhasználó gazdálkodása lehetőleg segít. Egy völgyekben egy kis, alig 1 1/2 látnyi széles és mély ér, malmot hajt, egy nagy katonai uszodát képes vízzel megtölteni, több halastavat táplál s cseleszerű elvezetés mellett, a rét minden pontját megvédve a legjobb füvet hozza létre.

Maga a székhely, a kicsiny, de kies fekvésű Arolsen, egyenes utcaival, szép sétányaival nyájas benyomást okoz. Lakosai igen tiszta, szabály-szerű német kiejtéssel beszélnek, mi a Thüringia-ból jövőt kétszeresen lepi meg. A fejedelmi kastély tágas ódon épület; balszárnyán a fejedelmi könyv-tárral, mely sok becses régi munkát tartalmaz, de a jelen századdal mintegy szakít, mert újabb mű-vek nem igen szerzetnek meg. Nevezetesen és ritka becsűk a benne felállított régi római bronzé régiségek Hereulanum és Pompejiből, melyeket legújabbban dr. Gedichens Jenai régész és egye-tim privat docens rendezett s derített fel egy munkájában. Gyönyörűek Raphael vaticani fres-cóképeinek művészi másolatai is. Kár, hogy e ne-vezetességek többnyire holt kincsek, mert a kö-zönség használatára kevés alkalom nyílik. A kastély előtt majd mindennap katonai „parádé“ van, mely mellett a város szépei s ifjai sétálnak fel s alá. Mily harciasan lépdöglenek elől pipis-kés sisakjaikban s karddal oldalukon a vitéz ez-redi zeneszék, kik estve bában vagy hangverseny-ben fekete frakba áttetamorphisálva mint békés „Stadtmusikus“-ok húzzák a bőgőt s hegedűt, „ar-tium belli pacisque periti“. — A város a híres Kaulbach festésnek s Rauch szobrásznak szüle-téshelye. A prot. egyházat az utóbbiak szép három márvány szobrocskája, a hit, remény, szere-tet ábrázolva, díszíti. Mindezt, talán kissé bőven említém fel, mert magyar utazó ritkán vetődik e vidékre. De ha ritkán, annál szívesebben látott vendég. (Ne tessék ezt ad normam, nálunk a ven-

⁹⁾ Ig. nevezik a börtönör nevével a carcert.

dég annál kedvesebb, mentől ritkábban látjuk, ma-gyarázni.) A közel négy hét alatt, melyet ott tölt-tek, egyik társaságból a másikba, estélyről estélyre vittek. A „magyart“, minden gyermek ismerte s a részvét annyira ment, hogy egy asszonyság, midőn házi urnómnál a nögyelet komoly tárgyakról ér-tekeznek, közbeszólt: „De édes barátom, nem fog-e azalatt, míg mi itt beszélünk, az ön magyarja éhezni?“

Hazánk felől általában igen jó véleménynyel vannak, s a magyart, ki törvényes jogai mellett oly szilárdul áll s nemzetiségét intézményeiben, nyelvében sőt külsőleg ruhafátásban is oly hiven megőrizte minden más befolyás és divat ellené-ben, nagyra becsülik. — Igaz, nem hiányzanak tévnyezetek is. Így egy magas állású hivatalnok nagyon csudálkozik, midőn mondám, hogy mi nem szláv néptaj vagyunk; egy igen művelt s elő-kelő hölgygyel pedig alig birtam elhitetni, hogy nálunk a „Magyaren“-eknek nincsenek előjogaik más nemzetiségek felett p. o. cseugós lovakon, és sarkantyus eszímában járni. Egy másik hölgy midőn hallá, hogy én is balba készülök, kérdezé tőlem, ha van-e frakkom? A tisztelt urhölgy szép képet alkothatott magának felőlem, zsinóros magyar nadrág-, eszmaszárban és — fecske fark, valóban nem rossz divat lehetne.

Ez a szép párbeszéd is megeseett köztem s egy áttutató táncművész között egy nyilvános helyen: „Önöknl, nemde, most szomoruan megy otthon a dolog?“, Hja nálunk bizony most minden csendes, felelém nagy ovakodva. „Hogyan, csen-des, hát a forradalom?“, Forradalom? a mai lapot ugyan még nem olvastam, de a tegnapi meg csak híre sincs... „Tegnap? de hisz uram! hány hete már, hogy az egész ország lángban van, Langiewicz, a dictator, legközelebb is... „Ah, vagy ugy! Csakhogy, Langiewicz lengyel és én... „Ön ruházatról ítélve szintén... „Magyar vagyok... „Aláslölgája... „Van szerencsém.“

Az leginkább felvillanyozta környezetemet, midőn mondám, hogy Tokaj közelében lakom. Tokaj, ah az isteni nektárt termő Tokaj! Mennetek csak egyszer végig kövezetén, gondolám magam-ban, vagy innátok egyszer a mi nyiri kerti csige-riükből, melyet közelsége miatt a Tokajival azo-nosítok, majd kiabándulnátok. Valóban rossz csere volna a jó rajnai borokért, a melyeket velem itat-ak. Debreczen hallatára elő áll egy fiatal Schul-fuchs (gymnasiumi tanuló) s dicsékszik, hogy tudja ám ő annak az ethimológiáját. Akkor többet tudsz, mint én, Altbursch létemre, gondolám, s törtem az eszem rajta nagy hiában. „Azt teszi, hogy „guten tag!“ pattan ki a nagyreményű nyelv-tudós. „Tót nyelven „dobri den“ s innen lett Debreczen“ mondá ő. Hm, szép, nagyon gründlich, fiatal barátom! csak az egy a bökkenő, hogy Debreczen tösgyökeres magyar város, az is marad ha az isten úgy akarja, hírt sem hallani benne a tót szónak.

Sok elnapolás és halogatás után végre is el-indultam. Megvallom, kissé nehezen esett a bucsu a kedves városkától s a nyájas köröktől, melyek-ben oly hamar ismerős lettem s annyi vendégsze-retetre találtam.

Legelőbb is Kasselt utamra utamba. A király-térén hatszoros magyar „isten hozott“ fogadott. Nagyon szép meglepetés, ha az üdvözlő és üdvöz-lött nem magam lettem volna egy személyben. A királytér ugyanis egy tágas gömbölyű piac, melyre sugarakként 6 egyenes utca nyílik. Ha az ember a tér közepére lép, hatszoros viszhang által lepe-tik meg. De ne sokat kiabáljunk, mert hiába, az alkotmányosságáról ismert Kasseln vagyunk, bizony még elcsipnek valami fogdmegeket, mint Ruhestöreri ily késő este. Ugy is annyi itt minden lépten nyomon a katonas és ő, hogy szinte örül a szívem bele.

Másnap jókor reggel már nyakamba öltöttem a várost. A választófejedelmi palota a szép s tágas Friedrichsplatznak egyik oldalát foglalja el. Előtte közepén II. Frigyes landgrófnak gyönyörű márványszobra; melyet, mint a felirat mutatja, „Friedrico II. patria 1783“ bizonyosan hálaból emelt azon atyáskodó kegyéért, hogy az angol-amerikai szabadságháborukban alattalvált ezren-kint adta el jó pénzért az angoloknak szoldosokul, míg ő a vérpénzből mesés pazarlási viselkedésnek indult. A westfali királyság idejében a talapon Napoleon szobra állott s az eredeti csak 1818-ban tétetett vissza, mint egy felirat mutatja. — Innét balra terül el az Aue a Fulda partján térsé sé-táival, rétfelével, tavaival, mythológiai szobraival. — Főkecsége a márvány-fürdő, mely azonban kívülől csonka szobraival szomorú benyomást tett. Az Aue felett vonul el a Bellevue, oldalt a

Kattenburg egy óriási kastélynak alapfalai, melybe I. Vilmos választónak tört bele a bicskája s most szintén romlásnak indul.

Visszatérve a fogadóba, hallom, hogy két ur még tegnap keresett. Ide a vendégeknyvvell! Ah, két erdélyi százas atyafi és Jenai commilito. A hosszú alvók szobájába rantani s őket a párnák közöl kirázni, egy percz műve volt.

„Kut Moargen, Jongens, na bu khumt er har?“ szólítam meg őket százszul, legjobb tehetsé-gem szerint.“

„Tyó régelt, hát hoty foty porádom?“ adák vissza hasonló hibátlanossággal a megszólítást.

És Bendegúz és Detre százsz,
Kezet kézben ropogva ráz. Farbaký.
(Vége következik.)

Egyveleg.

— (Kevés adó.) Hogy mily csekély volt a 17-ik században az adó s kevés a pénz: kitűnik az itt következő két okmányból. — Az első: „Kalotsai Ersekségbeli jobbágyság adója pro anno 1678. — Adtak a Kalotsaiak fl. 10. — István völgyeiek fl. 4. — Sagodiak fl. 3. — Kákoniak fl. 3. — Kúnbajaiak fl. 9. és egy pár csizmát; Pacsi-riak fl. 7 d. 50. — Haymásiak fl. 3. — Kelebiek fl. 9. és egy pár csizmát; Zidiek fl. 3. — Hernya-viczaiak fl. 6. — Bogyoszlóiak fl. 20. — Ezen Bo-gyoszlóiak Oltár és Adats pusztáktól fl. 4. Negy-ven név pusztáttól fl. 3. — Szakmár, Réztelek, és Hának név pusztáttól fl. 4. d. 50. Szent Benedek és Lak név pusztáttól fl. 8. d. 50. — Halom név pusztáttól fl. 6. — Kovács Gergely Adats név pusztáttól fl. 6. — Facit fl. 109 d. 50. — Melyet plenarie bé-adott: kirul quitaljuk Győrött Szé-chéni György.“ — Második okmány: „Item 1679. esztendőre való szent György napi adó: „Kis-Hartaiaik fl. 1. — Bokod és Ere név pusztáttól fl. 7. — Csanádiak fl. 5. — Deutovaiak fl. 3. — Szántóiak fl. 6. — Banavaiak fl. 6. — téssen fl. 28. — Item Foktőiek fl. 20. — Kalocsaiak fl. 10. — Bojárjak a Mikla pusztáttól fl. 6. — La-kiak fl. 3. — Sz.-Gál pusztáttól fl. 1. — Pandu-riak pro annis 1678 et 1679. fl. 8. — Sagodiak fl. 3. — István völgyiek fl. 4. — Kákoniak fl. 3. — Bogyoszlóiak fl. 20. — Kún-Bajaiak fl. 9. és egy pár csizmát; Hajmásiak fl. 3. — Oltári és Adats pusztáttól fl. 4. — Kelebiek fl. 9. item egy pár csizmát; Zablaticeaiak fl. 6. — item egy pár csizmát; Nagy-Fiutak fl. 6. item egy pár csiz-mát; Sükdiediek pro 1678, 1679. fl. 24. — Szak-mári pusztátul Patai Nagy Gergely fl. 1. d. 50. — Baleyháza pusztáttól fl. 3. — Vadkert pusztájtól fl. 4. d. 50. — Felső-Roglaticeaiak fl. 3. — Madarásziak fl. 5. — Facit fl. 165. „Melyet is bé adott. Kirul quitaljuk Jaurini anno et die, ut supra, Széchéni György.“

Ebből kitetszik, hogy Széchényi György ér-sek alatt a kalocsai érseki székhely jövedelemmel is járt, bár a török hatalom 1686-ban lőn megtörve, s a törökség különösen e vidékekről elűzte; — de kitetszik továbbá az is, hogy a kalocsai érsekség hasonlíthatatlanul több jobbággal és nagyobb te-rülettel bírt, mint közvetlen a márciusi esemé-nyek előtt, — sőt a kalocsai érsek-uradalmi levél-tárban oly okmány is őriztetik, mely bizonyítja, hogy az érsekségi birtok szétlében hosszában Ti-telig terjedett. Ezen érdekes okmány 1701-ben kelt.

T. Gy.

— (Auto-da-fé.) Spanyolországban, mint a lapok legújabb tudósítanak, ismét tömlőzőzik a protestánsokat. Ugylátszik, kedve volna a spa-nyol kormánynak a 19-ik század második felében, V-ik Fülöp korát visszavarázsolni, midőn csupán e fejedelem uralkodása alatt 1600 ember égette-tett meg elevenen. — A 18-ik században ugyanis még nagyban divatoztak az emberégetések. Spa-nyolországban még 1782-ik évben elevenen éget-tek meg egy boszorkányt; Németországban szin-tén egyet 1752-ben; Helvéziában is egyet 1781-ben. Franciaországban Bordeaux városában is elevenen égettetett meg egy boszorkány 1718. évben, 1726-ik évben pedig Párisban egy száma-rjót s egy Chauffours nevű nemes égettetett meg elevenen; s hazánkban alig felszázaddal ezelőtt tárgyalatott az utolsó boszorkányper Szegeden.

— (Különös színelőadás.) Olaszországban különös színi ünnepekre készülnek. Dall' Ongaro egy latin tragédiából színi költeményt írt, melyet Ristori, a felásott Pompeji egyik ódon színházá-ban fog előadni. Mint tudva van, Pompejiben a hamu alól két színházat ástak ki.

Közüntézetek, egyletek.

— (A magyar tudományos Akademia) bölce-szeti és történet-tudományi osztályainak mult hó 27-ikén tartott ülésében Nagy Márton értekezett „A keleti, s különösen a chinai és indiai nevelé-szetről.“ Minden nevelésnek célja az erény, mondja egy chinai bölc. China az iskolák hazája. Iskolából egyenesen államszolgálatba lépnek az illetők. Chinában tudomány és állam egy. A tu-dósok a hivatalnokok. Virágzik a csillagászat. China fennállásának egyik főszköze a nép tudat-lansága. A művészet, szobrászat, építészet, festé-szet gyenge lábón áll. Vannak dalaik, tankötemé-nyek, s mesék, de regényeik és színdarabok nin-csenek. (?) Chinában főerény a csendes jószág, jószí-vűség. — Ezután Horváth Cyrill és Greguss Ágost. bírálati olvasattak fel Szalay István kiadás vé-gett benyújtott „Elméleti Lélektan“ felett. Mind-két bíráló közpérszerűnek nevezi e művet, s ha kiadatnék, újra átdolgoztatását ajánlja. A szerző-nek vissza fog adni. — Felolvasták továbbá az archaeologiai bizottmányok gr. Pálffy Mór hely-tartóhoz intézendő feliratát, válaszul, a Corvina ügyében tett szíves kérdézközlésre. Az arch. bi-zottmány legmélyebb köszönetét fejezi ki ő mlga érdeklődése miatt, s a Corvina ügyében véle-ményében abban központosul, hogy Konstantiná-polyba küldendő alkalmas egységeket által a Corvinának ott levő maradványai jegyzékét s ennek nyomán ezek lemosoltatását kellene készí-tetni. — Palugyai Imre kir. tanácsos és akadé-m. tag tudatja, hogy Horvát- és Tótországról köze-lebb megjelendő művet az akademiának ajánlja. Köszönettel fogadták. — Végül tárgyalás alá került az akademiái könyvtár rendezésére kikül-dött bizottmány jelentése, mely terjedelmes javas-latokat tartalmaz.

— (A Vörösmarty-szobor-egylet) mult hó 19-én tartotta közgyűlését, báró Splény Henrik elnöklote alatt, a midőn a szobor-egyleti ügyek vitelére, nevezetesen a szoborokészítő művészeti szerződés kötése, az ajánlott pénzék beszedé-sére, s ha szükséges, további gyűjtés eszközésére s minden további intézkedés megtételére, 24 tagból álló bizottmányt nevezett ki. A szobor fölállítása helyett azonban az összehívandó közgyűlés fogja elhatározni. A szoborra adakozók névsorának a lapokban közzétételét szintén elhatározták.

— (A képző művészeti társulat) mult hó 25-én tartott igazgatósági ülésében a társulati műcsar-nok s társalgási kör házigazdájul Rosty Pál ur választott meg. — A pénztárnoki számadásokat vizsgáló bizottmány azon jelentése, miszerint e számadások legjobb rendben találtakat, Pietsch Gyula társulati pénztárnok iránt köszönetre in-dítá a választmányt; de a társulati volt titkár írá-syában fennforgó követelések törvény útján be-hajtatni rendeltettek el, miután ő e követeléseket kiegyenlítő több rendbeli felszólításra is mind-eddig elmulasztotta. A rigai festész társulat ezüst emlék-lapját küldvén meg a társulatnak, viszon-ajándékal a társulati album megküldését elha-tározták. — Végre a magyar művészek körlevélben értesítettek, hogy a társulati műcsarnokba már mindennap folyvást adhatnak be műveket.

— (A felső-tiszviselők gazdasági egylet) ösz-szes tagjai felkértnek, hogy a jövő maj. 22-én Nyiregyházán, a nagyvendéglő teremében tartandó közgyűlésbeni társasokzás végett összejöjjen s zíveskedjenek; — ezen gyűlés főbb teendői közé a belépendő igazgató-választmány újabb megválasztása is sorozva van. — Felkértnek egyuttal azon tisztelt tagok, kik mult mart. 4-én kelt felhívását Kállay Emánuel alelnök urnak vették, hogy ab-beli eljárásuk ugy sikeres, mint sikertelen ered-nyéről jelentésüket nevezett alelnök urhoz mielőbb küldjék be. — Kelt Nyiregyházán 1863. apr. 28. — Az igazgató-választmány megbízásából. Dom-ján Samu, egyleti titkár.

— (Tűzkár ellen biztosító-társulatot) szándé-koznak állítani Kolozsvárt, részvények útján begyűjtendő 3 millió forint alaptőkével. E társu-latnak célja különben nem csupán az ingó és in-gatlan javaknak tüzelési biztosítása lenne, hanem foglalkoznék jó papirosok discontózáásával, és méréskelt kamatok mellett terményekre leendő előlegezésekkel is. Egy millió forint már a kibo-csátás alkalmával fedeztetett, — és az alapsza-bályok megteremtését végett az illető helyre fölter-jesztettek. Ezen vállalat élén Erdély legtekinté-lyesebb nevei szerepelnek, és bizton reménylik, hogy az illető kormányhelyen e társulatnak

T Á R H Á Z.

mielőbbi megalakulását annyival is inkább meg-egendik, minthogy a társulat, működését már jul-ius 1-én megkezdeni szándékozik.

— (A kolozsvári újan alakult játékokat nögye-let) választmányja, mult hó 20-án tartotta első tisztválasztó gyűlését. Elnökké id. gr. Teleki Do-monkosné, — alelnökké pedig Kriza Jánosné, és Székely Dávidné választattak. Pénztárnokká Pál Sándor, titkárrá Kovács Antal lőn.

Ipar, gazdaság, kereskedés.

— (Az „Első magyar iparbank“) alapítói, Kallan, Kern, Kochmeister, Rósa, Ullmann és Wahnmann uraknak, kik ez alakulandó társulat alapszabályait kidolgozták, küldöttség által kö-zönytűntetnek jelentették ki. Az iparbank alapsza-bályai megerősítés végett a városhatósághoz már-be-nyújtattak. Hogy a vállalat mi élénk részvétre talál, kitűnik onnan, hogy az eredetileg tervezett kétszáz forintos 1000 részvény helyett 1562 rész-vényt irtak alá, s így azoknak számát lejebb kel-lett szálítani.

— (A sökerkeskedés könnyítésére) a pénzü-gyérőség megengedte, hogy azon községek, melyek a sőt közvetlenül a bányákból akarják kapni, biz-sítéket letenni nem kötelesek.

— (Az ungmegyei gazdasági egyesület) Hor-váth Gábor elnöklote alatt megalakult s mindjárt alakulási közgyűlésében elhatározta, hogy a jövő ősz folytán, a megye viszonyaihoz mérve kiállítást, májusban pedig ekversenyt, és löfuttatást rendez.

Közeledés.

— (Ismét kéjtudás.) Jövő augusztusra két kéjtudás van tervben Triesztből Nápolyba és Pompejibe, s Olaszország gyönyörű vidékeire. Az egyik aug. 10-én, a másik 28-án indul Triesztből, s az utazók 300 fter teljes ellátást kapnak.

— (Az „Esztergom-nai garmolgyi vasu-társaság“) máj. 14-én Lévdán fogja az Esztergam-tól Oderbergig vezető vaspályát, különösen az előleges költségek fedezése tárgyában, első köz-gyűlést tartani, hová annak elnöke, gróf Hunyady László, nyomtatott levelek által már meghívta az illető érdekelteket.

Balesetek, elemi csapások.

— (Vizbefúadás.) A napokban Pest tözsom-szédságában a Dunán egy csónak, melyben 6 em-ber volt, a kormányos vigyázatlansága miatt a malom alá jutott, és felfordult. Ott ember szeren-csén kimenekült, egy hullámokba veszett.

— (Egy győri gazda-ember) a napokban fát szállítván, az árkokba fordult, s másnap reggel a reádólt fa-hasabok alatt halva találták. A bonco-lásnál fején jelenteklen sérülések találtakat, azonban az agyvelőben tetemes vérömlés mutatko-zott s így hihetőleg az esés következtében a nagy rázkódás lehetett oka halálának.

— (Megdondolatlal elővigyázat.) Erdélyben, Beszterczéhez közel, a jádi határon a mult hóban öt mezei munkás, az omló eső elől északára egy rongált fedelű kunyhóba menekült, s hogy a víz be ne folyjon, a födelet jól megrakták földdel. A mint elaludtak, a födél beszakadt, s közülök két száz s egy oláh agyonnyomatott, s a más kettő keményen megsérült.

— (A komoknál elővigyázat szükséges.) Leg-közelebb Győrött egy vámosi gazdának lovai a komban megbokrosodván, addig hátráltak, míg a gabonával terhelt kocsi a vízbe esett és sulyával a lovakat is magával rántotta. A kocsiat sikerült ugyan megmenteni, a kocsi azonban a lovakkal együtt azonnal elmerült. A révészek vigyázatlansá-ga volt az ok, mert a komp elindulása után a záró gerendát föltenni elmulasztották.

— (Szerencsétlenségek hete Mikolozon.) Apr. 24-ikén reggeli 3 órakor ismeretlen okokból Schül-heim György ezredes fölé lötte magát. Még a hír el sem terjedt, már ismét egy szerencsétlen ál-do-zatról beszélnek; ugyanis apr. 25-én Renz nevű szíznész lövé meg s egy szuster szűrű agyon magát; s 27-ikén ismét egy őrmester s egy hadnagy lötték magukat föbe.

Mi ujság?

— (A császárné Ő Felsége) a magyar nyelv megtanulására határozta el magát. — A mester-választás körül a szerencse, derék házankfiát, Ho-moky theresiánumbeli tanárt érte. — A derék

mester lelkes előadása mellett a Királyné finom ízlése és ösztöne csak hamar felismerte nyelvünk édesen zengő szépségeit, — s így kiváló kedvvel és szeretettel tanulva, már is oly nagy haladást tőn, hogy rövid idő múlva, Ő Felsége, a magyar nemzet fiaihoz, a nemzet nyelvén fog szólni.

— (A nagy-kállói kaszinó részéről) mult hé-ten lőn kézbesítve e lapok szerkesztőjének, Pákh Albertnek azon oklevél, melyben az egylet tiszteletbeli tagjaul lett megválasztásáról értesítettik; ekkor lőn átadva egyszersmind azon művészeti becsű értékes arany toll is, mely által a nagy-kállói kaszinó a szerkesztő irodalmi működése iránti elismerését kívánta kifejezni. Midőn a reánk nézve kétszeresen örömdetes tényt t. olvasóinkkal rövi-den közöljük, egyuttal engedelmet kérünk arra, hogy azt, a pusztán magán ügyek sorából kiemel-hessük, s az irodalmat megtisztelő jelentőségéről egy közelebbi alkalommal bővebben emlékezh-sünk.

— (Kisfaludy Károly szobra.) Ferenczi által készítve, a muzeumban már készen áll. Fölállítása 3000 ftra kerülne, de a Kisfaludy-társaság e célra még csak 1000 ftral rendelkezik. Terv szer-int szürke márványból készült lépcsőzetten egy tört oszlop fog állani, s erre lesz helyezve a fehér márványból készült mellszobor, melyre a kesergő magyar muza borul.

— (A budai városkapitányság a madarak vé-delmére kelt.) ugyanis legközelebb rendeletet be-csátott ki, melyben a budai hegyeken levő fész-kekből a tojások és madárfiak kiszedését tiltja. A jó madarak pusztítását azonban épen nem veszi rossz néven.

— (Egy lengyel félkelő) a porosz sorshuzáson 50,000 tallért nyert, s azt azonnal a forradalmi pénztárba tette.

— (Arad körül a közbiztonság) nem a legjobb lábón áll. Az ottani lap szerint a mult hóban is egy aradi köztisztviselőben álló polgárra, midőn haza utazott, Draxinyest határában valami gaz, a saroglyához lopózva, reá lött. A saroglyába sze-rencsére sok széna volt rakva, s így csak három serét sebezte meg. — Az orgyilkos szerencsése, hogy a sebesült eleinte azon véleményben volt, miszerint tulajdon fegyvere sült el, s így, mig azt vizsgálta, a gaznak menekülne sikerült.

— (A Halasról Majsra járó postá.) mint a „Sz. H.“ írja, e hó 22-én, midőn Majsáról vissza-felé ügykezett, az utmelletti árkokból két rabló megtámadta. A kőtkerekű taligán a postalegény mellett egy katona ült kíséretül. Ez egy lövés által homlokán találva lefordult a taligáról, mire a posta-legény leugrott s egy közel tanýára me-nekült. A rablók utána löttek, azonban a golyó a lovat sebesítette meg, mely ijedten ragadta Ha-lasig az ires taligát. — Mondják, hogy ha a tá-madás akkor történek, midőn a posta Halasról Majsa felé indult, sikerülés esetében a rablók vagy 14,000 ftnyi összeghez jutottak volna, mig most a taliga csak íves leveleket vitt magával.

— (Kölcesy-ünnepek.) A szatmári ref. tanoda „Kölcesy társulata“ május 5-én megüli Kölcesy emlékünnept. Az ünnepély reggel 10 órakor kez-dődik s a ref. tanoda tágas udvarán megy végbe. Ugyanez este a szatmári műkedvelők „II. Rá-kóczy Ferenc“ előadásával lépnek ki. E társulat folyó hó 19-ikén is rendezett előadást az ottani kisdudóvó intézet javára s a közreműködött nő-műkedvelőket a közelsimerés éji zenével tisz-telte meg.

— (Róza Sándor) kuffsteini börtönéből fo-lyamodott, hogy élethosszig szóló fogságrát, meg-határozott idejű büntetésre változtassák. Különben többnyire csendesen ül, s tekintetét egy pontra függeszti börtönében.

— (Öngyilkosság.) Jakovics József, egyike ismeretesebb régibb ügyvédeknek Pesten, s az 1848-iki nemzetgyűlésben Sáros megye egyik vá-lasztókerületének képviselője, mult szerdán apr. 29-ikén agyonlőtte magát. Szállásán azt mondta, hogy elutazik, azonban csak a soroksári utcában lévő „két koroná“-hoz czimzett vendéglőbe ment, hol szomorú szándékát végrehajtá. Holtteste a Rókusokrházba vitetett. Mi bírhatta a különben kedélyes, derült hangulatu férfit e kétségbeesett lépésre? még nem tudatik.

— (Halálozás.) Ismét egy reményteljes élet szállt sirba. Ivánffy Károly köz- és váltó-ügyvéd, a legközelebbi országgyűlés egyik gyorsírója, Pesten, april 23-án, hirtelen jött hagymáz követ-keztében, ifjusága virágában elhunyt. Béke takarja hamvait!

** (A jégáldás) az idén nemcsak fővárosunkban, hanem másutt is érezhető. Január havától fogva apr. hó végeig a vaspályán félmillió mázsánál több jég és hó érkezett Bécsbe; ezeknek szállítása még mindig tart és Bécs környékének is nagy mennyiségű jégre van szüksége, olyannyira, hogy az ausztriai vaspályák az idén már 700,000 vámmázsánál jelentősebb jégszállítási összeget mutatnak fel.

** (Idős keresztapák.) Jura bércei között az a szokás uralkodik, hogy a kereszt-gyermekek huszét éves korukig szüleit meglátogatják. Az idén egy 66 éves asszony ment 82 éves keresztapájához, de nem találta otthon, mert az, 94 éves keresztapjánál ette a huszét éves tojásokat.

** (Melzer István kir. személynök) sikerült arcképe jelent meg a napokban Pollák testvérek könyvművében, Marasztói József mesteri önjáték rajzolta. A kép 1 fton kapható.

— (Haldózás.) Mult héten ismét egy nevezetesen halottja volt Pestnek. April 27-én hunyt el életének 69-ik évében szülőhelyén, az egész országban nyomdászai munkásságáról ismeretes Károlyi János és vaspályai Károlyi István, h. ügyvéd, Pestváros volt képviselője, több megye volt táblabírája s a „Trattner-Károlyi” című nyomda tulajdonosa, egyike Pestváros tekintélyesebb és vagyonosabb polgárainak. Az elhunytak, különösen az 1848 előtti korszakban, a magyar irodalom fejlesztésében is nagy érdemei voltak s akkor virágzott könyvművésze, hírlap- és könyvkiadói vállalkozásai által nagy mértékben járult az irodalom terjesztéséhez. Hűlt tetemei mult csütörtökön tettek örök nyugalomra az evang. hitvallás szertartásai szerint a kerepesi vámmelotti temetőben levő családi sírboltba. Béke hamvaira!

** (Haldózás.) Pocsaji Pál János, nagyváradi g. e. kanonok s belakuti címzetes apát, 79 éves földi pályáját örök élettel váltotta föl. Ötvenkét évig volt hű szolgálója az Úrnak. Áldás boruljon hamvaira!

— (Haldózás.) Bars megyéből veszszük azon tudósítást, hogy Verebélyen apr. 10-én hunyt el Boronkay Ádám, tudósorvadás következtében, alig 28 éves korában. A boldogult 1861-évi a megye gramjairai alk. aladószerződje, s szellemi tehetségeinél és jelleménél fogva a megye ifjabb nemzedékének egyik legjelesebb tagja volt, kivel a legzebb remények származtak. Béke hamvaira!

Nemzeti színház.

Péntek, apr. 24. „A tündér víjka.” Színmű 5 felv. Írták Scribe és Legouvé. Francziából ford. Feleki M.

Szombat, apr. 25. „A hugenották.” Opera 4 felv. Írták Scribe, ford. Nádasdy L. Zenejét szerz. Meyerbeer. Ez alkalommal mutatta be magát Carina Anna, színházunk ohajtva várt énekesnője. A jó hír, mely megelőzte, épen nem volt túlzó. Szép magas sopran hangja, mely fölött a legnagyobb könnyűséggel rendelkezik, s az érzés, melyet ének közben ki tud fejteni, többször zajos tapsokra ragadta a nagy közönséget, s szerződtetését operánkra nézve mi is nyereségnek tartjuk.

Vasárnap, apr. 26. „A nagyapó.” Eredeti vígj., népdalokkal, 3 szakaszban. Írták Szigligeti, zenejét szerz. Doppler K. A színház kongái üres volt. Valóban elmondhatta volna valaki: „Nagyon sokakat látok itt, akik nincsenek jelen.”

Hétvég, apr. 27. Először „A menekültek.” Dráma 5 felv. Sand György és Maurice Pál után ford. Feleki M. Ismét egy dramatizált regény. Megható, érzelmű jelenetek, de bágyadt jellemfestés, határozatlan alakok, semmi, vagy igen gyenge indoklás. Az előadás különben összevágó, s a közönség szép számu volt.

Kedd, apr. 28. „Troubadour.” Opera 4 felv. Zenejét írta Verdi.

Szerda, apr. 29. „A didergő.” Vígj. 3 felv. Írták Debersay A. Francziából ford. Huszár J.

Csütörtök, apr. 30. „A menekültek.” Dráma 5 felv. Sand György és Maurice Pál után ford. Feleki M.

Budai népszínház.

Apr. 24. „Egy bukás sikere.” Eredeti vígjáték 3 felv. Írták Dobos L. Működvelők játszottak a „Kisfaludy-szobor” föllállítására; de oly kevés ember volt jelen, hogy tiszta haszonról alig álmodhatunk. — Ugylátszik, hogy a közönség a jótékony czélon kívül még egyebet is követel.

Apr. 25. „Dunán apó és fia utazása.” Vígoperette 3 felv. Offenbachtól.

Apr. 26. „Dunán apó és fia utazása.” Vígoperette 3 felv. Offenbachtól.

Apr. 27. „Két pisztoly.” Népszínmű 3 felv. Szigligetivel.

Apr. 28. „Önvád tért.” Eredeti dráma 4 felv. Írták B. Apraxin Julia.

Apr. 29. „Férj az ajtó előtt.” Operette 1 felv. Offenbachtól. Ezt megelőzte: „A jó barátokká.” Bohózat 1 felv. Írták Siraudin, ford. Szerdahelyi K. Az operettben Térey A. és Rudas Józsa kisasszonyok léptek föl. Az első igen fátályozott hangon, s nem kielégítőleg énekeltek. Az utóbbinál, különösen a színpadi mozgás könnyűdebbé tekinthető, legközelebbi föllépése óta nagy előhaladást tapasztaltunk. A kis bohózat többször megnevetette a közönséget.

Apr. 30. „Az időknek.” Vígj. 3 felv. Írták Sardou, ford. Tarnay Pál.

Szerkesztői mondanivaló.

6564. Sztanislas. N. K. Az ily közleményeknek mindig örömet engedünk helyet, s köszönettel mi tartozunk.

6565. Kassa. S. Gy. A képet s leírást vettük, s mi helyt kisse tört nyelünk, határozunk sorsa fölött.

6566. Tiszatúrján. E. A. A beszédet részünkről nagy érdeklől olvastuk, de tárgyánál fogva egyházi lapba valónak tartjuk.

6567. Mezőberény. B. B. Személyes viszonyai változásához fogadja ön szíves szöveg-kíváncsunkat; reméljük, az új állomás nem változtat barátságos viszonyunkon. — A küldeményt, mely igen sikerült, csak alkalmi jelleme tartóztatja vissza fókunkban. Kimondott elvünkön el nem térhetünk, különben ajtót, kaput tárnunk egy egész özőnek.

6568. Krasó. B. L. Az adatokat fel fogjuk használni. Köszönet érte.

6569. Nagybánya. K. L. Fáy Péter testamentuma becses közlemény. A többitől is azt tartjuk, s ha még sehol közölve nem volna, kerjük.

6570. Pest. V. E. A. „Kikerítő-töröl” szövege igen valószínűtlen, s jelen állapotában is kevés érdeklől bír.

6571. Sopron. B. A. G. Deák Ferencz-féle arcképek eladásának kezelését annak idejében Pfeiffer Ferdinánd pesti könyvtáros vállalta el, s a feltett kérdésekre nézve nála volna nyerhető a legjobb válasz.

6572. Temesvár. P. F. Az ajánlott cikketek igen tiszteljük. Nagy boldogság lehet ott a Bánságban, a hol felteszik rólunk, hogy ily közlemények kiadására most valalkozik magyar szerkesztő. Pro hic et nunc meg kell biz azokat szépen köszönnünk, imádkozván, hogy „ne vigy minket a kísértetbe.”

6573. Belleza. I. A. A fennebbihez hasonló választ kellett volna már régen küldeni, de talán jobb későn, mint soha. Nem lehet.

6574. Bécs. D. L. Sajnáljuk, hogy a szép rajzot nem kaptuk kisebb mérték szerint. De reméljük, hogy ez nem lesz akadály rajzolónknál, s akkor az érdekes közleményt minél előbb szeretők közrebocsátani. Egy kis hadi-tudomány el kelne nálunk még a békében is. Örövendünk a viszontlátásoknak.

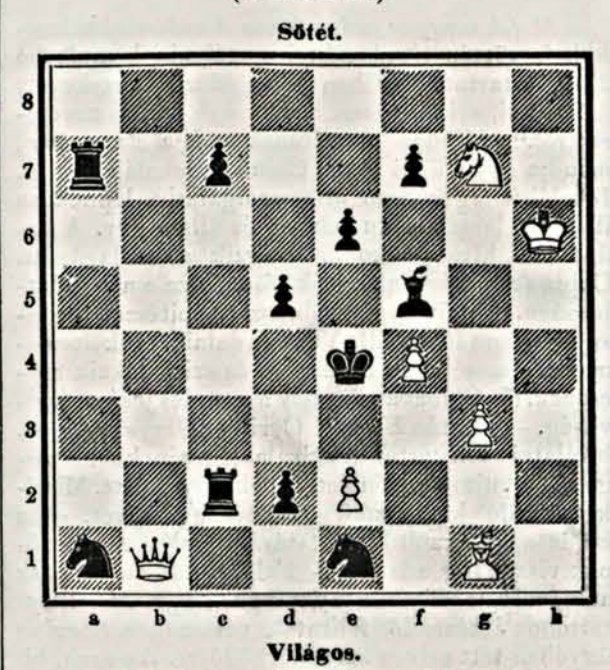
6575. Bécs. K. T. Jónni fog, és menni fog. De miért nem személyesen? — Hogy az a „hosszabb idő óta ágyban fekvő betegség” — melyről csodálatosképen majd valamennyi lap emlékezik — merő jó indulatú rágalom, jól mondja ön, mert hisz ön is tudja, hogy „hosszu idő óta” hálaitennek oly testi lelki állapotnak örövendünk, a milyen e szomorú napokban egy jámbor halandótól csak kitélik. Doctornak, patikának soha szükségét nem érezzük s rendes foglalkozásainkban egy percig sem voltunk akadályozva. Köszönet a szíves interpellációt.

— (A Vasárnapi Ujság régebbi példányai.) A V. U. és P. U. 8 évi folyamát eladó. Minden évfolyam számai tiszták, hibátlanok, de bekeverte nincsenek. Ára az egésznek 50 ft, mely összeg „egy elégszennyult úri családnak van számára, mely, ha mindelebb nem segítetik, véginségre jut.” Így szól a hozzájuk beküldött értesítés. Bővebb utasítást ad a lapok szerkesztőség.

— (A Vasárnapi Ujság régebbi példányai.) A V. U. és P. U. 8 évi folyamát eladó. Minden évfolyam számai tiszták, hibátlanok, de bekeverte nincsenek. Ára az egésznek 50 ft, mely összeg „egy elégszennyult úri családnak van számára, mely, ha mindelebb nem segítetik, véginségre jut.” Így szól a hozzájuk beküldött értesítés. Bővebb utasítást ad a lapok szerkesztőség.

SAKKJÁTÉK.

175-dik számú feladvány. — Grimshaw-tól (Londonban).

Világos indul, s 4-ik lépésre matot mond.

39-dik számú játszma.

Olass megnyitás. MORPHY PÁL és de RIVIÉR között.

Világos (Morphy).	Sötét (Rivière).
1) e2 — e4	e7 — e5
2) Hg1 — f3	Hb8 — c6
3) Ff1 — c4	Ff8 — c5
4) c2 — c3	Vd8 — e7
5) d2 — d4	Fc5 — b6
6) 0 — 0	d7 — d6
7) h2 — h3	Hg8 — f6
8) Bf1 — e1	a7 — a6
9) a2 — a4	a7 — a6
10) Hb1 — a3	Hc6 — d8
11) Ha3 — c2	Fc8 — e6
12) Hc2 — c3	Fc6 — c4
13) He3 — c4	Hf6 — d7
14) He4 — c3	g7 — g6
15) He3 — d5	Ve7 — e6
16) Fc1 — h6	f7 — f6
17) Fh6 — g7	Bh8 — h5
18) g2 — g4	Bh5 — h3
19) Hd5 — f6	Hd7 — f8
20) Hf3 — g5	Ve6 — d7
21) Fg7 — f6	Bc8 — h4
22) f2 — f3	e5 — d6
23) c3 — d4	Bh4 — h6
24) Kg1 — g2	Hd8 — f7
25) Be1 — h1	Hf7 — g5
26) Bh1 — h6	Hg5 — h7
27) Vd1 — h1	Hh7 — f6
28) Bh6 — h8	Ke8 — e7
29) Bh8 — a8	Fb6 — d4
30) Vh1 — h6	Vd7 — c6
31) Va1 — c1	Vd6 — b6
32) Ba1 — c7	Ke7 — e6
33) Ba8 — e8	Világos nyer.

A 170-dik számú feladvány megfajtása.

(Bankos Károlytól K. Sz. Miklóson.)

Világos. Sötét.

1) He6 — d4: K e4 — d4: A)

2) Bc1 — c4: tétetés szerint

3) V — †

A) c5 — d4: † B)

2) Ke7 — e6 tétetés szerint

3) V — †

B) Fb4 — c3

2) Vh3 — f5 † Ke4 — d4

3) e2 — e3 †

Helyesen fejtették meg. Veszprémben: Fülöp József. — Vácson: Niczky Pál. — K. Körtösn: Csencsényi Károly. — Egerben: Tilkovszky F. — Felad-Pencsen: Endrődy Géza. — Vácson: Niczky Pál. — Pécsen: Ritkay János. — Kösdő-Örsön: Gold Samu. — Pesten: Csalló György. — Tobben H e 6 — d 8 első lépéssel fejtették meg, a mi, véletlenségből szintén cölhoz vezet.

TARTALOM.

Régi magyarok régi arcképei. Kéri János (arckép). Ifj. R. E. S. — Pókány Fejcs István. — A kinnad alkalmasa különösen boszorkány-perekben (folytatás). — A kenyér. Dr. Böke Gy. — A bártai bitó (képpel). Zombory G. Tűz vadász Amerikában (képpel). — Németországi séták. Farbaky. — Egyveleg. — Tárház: Közintézetek, egyletek. — Ipar, gazdaság, kereskedelem. — Balesetek, elemi csapások. — Mi újság? — Nemzeti színházi napló. — Budai népszínház. — Szerkesztői mondanivaló. — Sakkjáték. — Heti naptár. — Melléklet: A Balaton lecsapolásának történeti vázlata. Beszédes Ferenc. — Deés városa történetéből. III. Irv. Patáki Fer. — Irodalmi újdonságok. — Művészeti hírek. — Egy vers közreműködés. — Vidéki közlemények. — Apróság. Dr. B. L.

A Vasárnapi Ujság 18-ik számához 1863.

A Balaton lecsapolásának történeti vázlata.

A mult század végén, az 1772-ik évben, Böhm Ferencz, vízmérnök a Tolna-, Fehér- és Veszprém-megyékben elterjedő sárvölgyi bozót-kiszáritási tervét elkészítvén, ennek kivitelét báró Sigray Károly kir. biztossága alatt temérdek akadályokkal küzdve, 1800-ig folytatta.

Böhm Ferencz mérnök terve és működése teszi a sárvölgy munkáiban az első főszakaszt, mely szerint a Sió-Kapos egyesült vizei Tolnamegyében, Simontornyától alá Szegszárdig fölr szorító csatornában vezetessenek, Szegszárdtól pedig Bataig az ugynevezett Duna-sárvölgy nagy lapos át áradások ellen csak egy biztosítható, ha a Duna folyó kanyarai Mohácsot Tolnájig szabályoztatván, a Sárvíznek rövidebb befolyási adatát, és a Dunavízár véggáttal kiszorították; — Fehér- és Veszprém-megyékben Sár, Egerestől a Séd és Pét patakok szélső csatornában malmok hajtására használtatnak, a többi befolyó vizeknek levezetésére a Sárvölgy közepén egy szarító-csatorna ásátik.

Az 1803-ik évig a temérdek akadály miatt, a kiszáritási munka kevés eredményt mutatott; — ekkor néhai nagymelkű Úrményi József, később báró Révay kir. biztosk vezérlete alatt Luits Antal igazgató vízmérnök működött, a ki Böhm Ferencz eredeti tervétől eltérve, Tolnamegyében a vízágy-kanyarok átmetszését eszközölsébe hozta. Ezen eltérés szülte a második szakaszt, mely szerint Böhm Ferencz eredeti terve módosítva lett volna végrehajtandó.

Ezen elven az 1810-ik évi szeptember hó 10-én báró Podmaniczky József kir. biztos elnöklete alatt, Sátor Dániel igazgató-vízmérnök működésével az illető földsarások a munka folytatására nézve kölcsönös szerződésre léptek, mely szerint az 1811-dik évben gróf Zichy Ferencz kir. biztos vezérlete alatt a munka folyamathoz tétetvén, 1816-ik évig folytatattatott. Ezen idő alatt már az eredeti tervtől eltérés észrevehető lett, mivel a Sió-Kapos szorító-csatornában minden változás nélkül a kölesdi malmot meghagyatván, kiderült, hogy a malom és az egy lefolyó vizek egy negyed részét képes megemészteni, a három negyedrészt áradást okozva károsan gátot tért. Erre nézve határozatba ment a malomfej 2 1/2 lábballal alább szállítása és a zugonak megővítése. Mindezen vízi művek megvizsgálásában a kir. építő főigazgató Szvoboda János, kir. biztos, a megyei képviselő urak közreműködtek, mégis a végeredmény elérhető nem volt, mig országunk akkori nádorának pártfogása alatt, a helyszínen a kiűldetés megjelent. Ez alkalommal a királyi biztosság, megyei képviselők, a társasági tagok jelenlétében Böhm Ferencz eredeti tervét megfajlaltatott, mely szerint a Sió-Kapos szorító-csatorna külön választatni határozottak; ezzel a kölesdi malmot leszállításról a tulajdonos lemondván, megszüntetett így akadály nélkül a Sió-Kapos szorító-csatornája részben végrehajtattatott. — Az eredeti terv alapelvei az 1821-ik évi kaposi gyűlésen újra felmerülvén, a kaposi társaság, palfai, lörcinzi határokból ásatandó Sió-Kapos szorító-csatornához Beszédes József főigazgató vízmérnök terveze szerint hozzájárult és így 1826-ig évig a Sárvölgy kiszáritása gróf Zichy Ferencz kir. biztos vezérlete alatt, Beszédes József főigazgató vízmérnök működésével annyi sok viszontagság után eredményes vég elzét ért, mely szerint a Sió-Kapos szorító-csatorna Agárd helységtől kezdve, Simontornyáig, a Sárvölgy közepén ugyan Agárd helységtől Tolnamegyében a szarító- vagy Nádor csatorna Székes-Fehérvár szabad kir. város és Palota mezőváros határáig bevezetett, és ezzel 70 ezer hold sárvölgyi mocsár haszonvéhető földet tette.

A dunai görbületek átmetszése Mohácsot Tolnájig lehetségessé tette a Sárvíz befolyását Batain felől, 13 ezer öllel megővíteteni, a szegszárdi határban a taplósi holt Dunába be vezetetheti. Ezen munka a magas kormány közbejöttével létre is hozott.

A lefolyt század 1776-ik évében Krieger Sámuel, kir. biztossági vízmérnök, már a Balaton lecsapolását tervezte és majd fél század mulva, az előtte levő akadályok elhárítása után a Sárvölgy, és Duna folyó szabályozásával a lecsapolás eszközölhető lett. Beszédes József k. biztossági fő-

igazgató vízmérnök is tervezvén, de még ekkor nemely akadályok a lecsapolást gátolták.

A jelen időszak valahára a Balaton lecsapolását esetlegesen létrehozta: mivel a kanizsai vaspályavonal egy része a balatoni ártérre épített; így szükségessé tette vagy a pályavonal megváltoztatását, vagy pedig a Balaton lecsapolását, és ezzel a vaspályát megmentetik, — ily körülmények közt a nagyobb rosz közül a csekélyebb választandó. De sokszor a kárnak is van némely haszna u. m. az ovatosság, az előre nem látás palástolása, és más mellékesei; — így történt itt; a vonal megváltoztatása roppant költségre kerülne, de a tudományilag elkövetett kijelölési hibára palástot teríteni nem lehetett: így a várva várt alkalom a Balaton lecsapolását, a mellék-bozót kiszáritását, annyi sok viszontagsággal fél századon át küzdve, valóstja.

Az érdem a tudományos működést illeti; ezt nem kell megtagadni attól, aki tudományát s tehetségét a köz cölókra szenteli; — mégis a hírlapokból azt olvasuk most, hogy a Balaton lecsapolásának szép haladása nagy részben a déli vasut társasági igazgatóság tevékenységének köszönhető. Már fentebb elősoroltuk, hogy a Balaton lecsapolásában a vasuti társaságnak legfőbb érdeke fekszik, mivel kevesebbe kerül, mint a vonal megváltoztatás, egyrészt a pályavonal-kijelölési hiba, némiképp a viztan palástjába burkolva, nem oly szembevetendő, mint volna a pályavonal áttétele; — továbbá a lecsapolással többeknek a mocsárok kiszáritása iránti ohajtása létesül: azonban még is fennmarad az, hogy a rejtélyes zárt könnyű ki nyitni, ha a kulcs helyét megmutatják; — így a legfőbb érdem azon nevezetes férfiakat illeti, a kik a Balaton lecsapolásához az alsó csatornák létrehozásában temérdek akadály elhárításával felszáradig fáradoztak, ezek már mindannyian az örök álmot aluszassák, csak a létrehozott művek hirdetik a tervezőket.

Az 1813-ik évtől figyelemmel kísérttem a működést, tette, igen sokat tanulmányoztam, és méltán állíthatom, hogy a többiek közt boldog emlékü Beszédes József kir. biztossági főigazgató vízmérnöknek, mint számos vizimű végrehajtójának tudományos és ernyedetlen szorgalma volt az egyik főtenyész: a Balaton lecsapolásában ő törte meg a röges vízmérnöki pályát; őtől bírjuk a vízi tudományban a magyar műszavakat; műveiben mindenesetre él, de halljuk jegyzeteiből is az ő tulajdon szavait: Személyes igazgatásom alatt — így írja egy helyen — bevégzett vízi munkám: 1. Sárvízi 70 ezer hold mocsár kiszáritása. 2. Sárvízi 30 ezer öll malomcsatorna. 3. Kaposvízi 61 ezer öll szarító-csatorna. 4. Sióbozót, és a Balatonból 50 ezer holdnak a viztől megmentése. 5. Baja és Bata közt Tolnamegyében a Duna szabályozása. 6. Aradmegyei nagy malomcsatorna.

Ezeket kívül számos malom zugó és csatorna építése; — a bevégzetlen művek közt tervben fennmaradt a Balatonból 96 hold térnek vízmentesítése, a Balaton tavának lecsapolása; — mind ezekből érthető, hogy a Balaton lecsapolását a fél századon át a közgazdaság, az anyagi jólét gyarapításában tudományosan fáradozó férfiak bevégzett műveik által tették lehetővé. — Beszédes Ferencz, mérnök.

Kivonatok

„Deés városa története” című dolgozatból. *)

III. (Népmonda, Rózsá- és Czicz-hegyek. Kérő és Jenő helységek nevének eredetéről.)

Érdekesnek tartom közleni a népmondát, a Czicz- és Rózsá-hegyek nevének eredetéről. — Azon helyen, hol most történeti emlékeink, s mint vallások kegyelet emléke, kised kápolna áll, magaslott a vár, melynek gazdag ura Rózsá nevű leányában találta minden gyönyörűségét, miután a mostoha sors csapásai alatt megözöszült; — leányában a női erények úgy voltak központosulva, mint a virágok minden bájja azok királyánál, a rózsában. Többen esengtek e leány keze után, atyja az áttellenben fekvő Czicz-vár gazdag ura egyet-

len fiának szánta Rózsá kezét, ki azonban Jenőt, egy szegény leventét szeretett. Jenő Rózsát szépséggel nőül vehetni minden reményét elvesztvén: elhatározta azt elszöktetni. A határozatot tett követte; összegyűlt a nászszereg, de Czicz urfi arájának csak hűlt helyét találta, felült hát legsebbebb paripájára, s a szökevények után rohant, kikergette, Jenőt azon helyen, hol jelenleg Jenő nevű falu áll, megölte. A hölgyet paripájára fektetve, visszairamlott; azon helyen most Kérő nevű falu áll. Habot tajtékzó paripája kidőlve alóla, bocsnátot kért a nőtlő bösültségeért, de sikertelen, mert az ájult nő eszméletlen volt, vállára vevé tehát, s midőn haza érkezett, a magához térte utoljog kérésével ostromolta. Czicz urfi, még mindig tagadó választ nyervén, Rózsát a hegy kupájáról a Szamos hullámai közé taszította, maga pedig új násztervekről gondolkodván, haza ment. — Rózsá testét az egyesült Szamos dagadó hullámai kivetvén, a lakosok azon helyre, honnan letaszították, s hol jelenleg a leány nevét viselő Rózsáhegyi sírkert áll, eltemették.

IV.

A város összes hivatalnokainak fizetése 1696-ban és az előjárók választási szertartása.

A város előjárói, azaz bírái, később hadnagyainak választása bizonyos szertartásokkal volt összekötve, — mindig ily évben történt a választás, reggel 3 órakor meghuzattak a város harangjai, ekkor összegyűlt az egész városi közönség a város házánál, s minden kijelölés nélkül szabadon választott előjárókat 1703-ig csak azután terjesztették fel a többséget nyert egyén megerősítés végett.

1817-ben felsőbb rendelet által megtiltatott éjfel után 3 órakor gyűlni a hadnagy-választásra, mivel az ősi szokás szerint lakmározással, áldomázással, vendégeskedéssel levén összekötve, ez alkotmányos régi jog gyakorlása, nem ritkán lármás, és közsénde-zavaró mulatsággá fajult, azért reggeli 7 órára tétetett át a választási szertartás, mi csak annyi különbséget tett a dologban, hogy nem 3 órakor, hanem 7-kor kezdődött a vendégeskedés. Mária Terézia uralkodásától kezdve, már nemcsak a megyei főispán, — de az udvar eleibe is felterjesztvén a 3 évre választott hadnagy neve, a megerősítés későn érkezett le, s a beiktatás a főispán által csak néhány hónap mulva történhetett meg — a választás után. Más feltűnőbb szertartással nem volt összekötve: mint ahogy egész 1818-ig uralkodott azon szokás, hogy azon deszka-bódét, mely kerekében állott, s a hadnagy lakása elé helyeztetvén, a városi szolgák lakásul szolgált, 6 szépen felcziczomázott ökör vitte zenekísérettel mellett a megerősített új hadnagy lakása elé, s a nép lármája közben letette, a bódé úgy levén építve, hogy abba lehetett ökröket fogni.

„Praedicatorok, Scholamesterek és egyéb conventionatusok fizetésekről való regestrum.

Pro anno 1696. Primarii Praedicatorának 70 ft. 25 szekér fa. Secundarii Predicatorának 36 ft. 12 véka buza, 40 veder bor, 25 szekér fa. Schola mesternek 40 ft. 17 véka buza, 25 szekér fa. Cantornak 8 ft. 6 véka buza, 12 szekér fa. Harangozónak 6 ft. 10 véka buza, 12 szekér fa. Hadnagynak 60 ft. Notariusnak 16 ft. 4 véka buza, 8 szekér fa. Város szolgáknak 12 ft. 6 véka buza, 12 szekér fa, egy vég posztó, 3 pár eszma. Vámosnak 16 ft. 4 véka buza. Határ kerülőknek 1 véka buza.

Azon személyzeti s fizetési kimutatás a leg-
régibb, mit a levéltárban találtam, ugylátszik, conventionatusok voltak.

Összege 264 ft. pénz. — 60 véka buza. — 40 veder bor. — 119 szekér fa. — 1 vég posztó az összes hivatalnokok számára.

Ezen fizetés a város akkori jóvédelméhez volt mérve, mit összehasonlítva a mostanival, midőn a város jövedelme 27,000 forintot meghalad, s a személyzet fizetése 4,000 forintot felül van, — a különbség feltűnő, pedig az időköz 167 év. Ha minden magyar város Erdélyben ennyi idő alatt vagyoniilag ennyit gyarapodott volna, ma már nem lenne szegény magyar város Erdélyben, pedig tapasztalásból tudjuk, hogy az anyagi jólét a szellemnek nélkülözhetlen fölfele.

Patáki Ferencz.

HETI NAPTÁR.

Hó- és hetinap	Katholikus és Protestáns naplár	Görög-orosz naplár	Izraeliták naplára	☉ Nap -			☾ Hold -		
				kél	delel	nyug.	kél	delel	nyug.
Május				Április (6)			Ijor		
3 Vasár.	D 4 Cant. + fel.	D Cantate	21 F. Jubilate	14 Passa Sch	6. p.	p. m.	6. p.	6. p.	6. p.
4 Hétfő	Flórián, Monika	Amália	22 Paraclytus.	15 [4. Perek	4 43 56	46 7 46	7 48	8 21	4 12
5 Kedd	Jámor (Pius)	Gotthárd	23 György	16	4 40 56	34 7 34	9 50	1 13	5 39
6 Szerda	János oiajba főz.	Áldotka	24 Visszent.	17	4 38 56	29 7 29	10 49	2 14	6 38
7 Csütört.	Szaniszló püsp.	Gizela kirm.	25 Márk ev.	18 Lag-Beo-	4 37 56	24 7 24	11 36	3 15	7 45
8 Péntek	Mihály jelenése	Ákos	26 Vazul	19 [mer	4 35 56	19 7 19	*	4 15	8 49
9 Szomb.	Niziasi Gergely	Hermas.	27 Simon p.	20 33. Sabb	4 34 56	16 7 16	0 16	5 11	10 15
Holnedeved : 27 Simon p.				3-án 4 óra 8 percz este.					

ÁRJEGYZÉKE

legújabb magyar könyveknek,

HECKENAST GUSZTÁV

kiadó-hivatalában Pesten.

egyetem-utca 4-ik szám alatt megjelentek, és minden könyvkereskedésben kaphatók:

Jósika Miklós. A két mostoha. Történelmi regény. Két kötet. Kis 8-rét (234, 253 lap) füze 2 ft.

Jókai Mór. Felfordult világ. Két rész egy kötetben. Kis 8-rét (180, 116 lap) füze 1 ft. 50 kr.

Jósika Julia. Való és költött. Novellák és vázlatok gyűjteménye. Három kötet. K.-8-r: (230, 222, 207 l.) füze 3 ft.

Katona József. Bánk bán. (Remekirók VII.) Dráma öt szakaszban. Gyémántkiadás. 242 lap. A szerző arczképével. Füze 70 kr. Diszkötésben 1 ft.

Tompa M. Regék és népregék. Külön kiadás. — Diszkötésben 3 ft. 50 kr.

Első Napoleon császár élete. A leghitelesebb kutatók után. Czimképes harmadik kiadás. Kis 8-rét (504 lap) füze 2 ft. Diszkötésben 3 ft.

Irodalmi kincstár. Gyémántkiadás.

V — VI. Kalföldi Iant. Magyar költők műfordításai külföldi remekirokból.
VII. Emlékkönyv. A legjelesebb magyar költők szemszendett mondatai.
VIII. Epigrammák.
Ara egy füzetnek füze 70 krajczár. Diszkötésben 1 ft.

Szász K. A vers-szaválás elméleti és gyakorlati kézikönyve. 8-rét. (316 lap) füze 1 ft.

Polgárosodás. Irta Arisztideusz. Nyolczadrt. (X. 168 lap.) Borítékba füze 1 ft. 20 kr.

Asbóth Lajos emlékiratai az 1848-iki és 1849-iki magyarországi hadjárathól. Második kiadás. Két kötet. 8-rét. (I. 288, II. 160 lap.) Borítékba füze 3 ft.

Lauka Gusztáv. Szellemi szikrák. Nevezetesebb emberek köz- és magánéletbeni elmés rögön zesei és élces mondatai. 8-rét. (XVIII. 304 lap.) Borítékba füze 2 ft.

Falusi könyvtár. II. Úgyes Mari. A kis konyhakertész, vagyis alapos oktatás a zöldség-termesztésben. Metzger műve után magyarítá István bácsi. 8-rét (128 lap) füze 50 kr.

Dr. Zlamál Vilmos. A marhavész s annak oltása. mint az egyedül biztos szer a marhavész szelidítésére s végképen kiirtására. 8-rét. (140 lap) füze 80 kr.

Magyarország gyümölcsészete színezett rajzokban. Hazánk elsőrangú gyümölcsészei közreműködésével szerkeszté Girókut P. Ferencz, a „Falusi Gazda” szerkesztője. 1-4-ik füzet. Hat füzetnek, melyben 24 színezett gyümölcskép, ugyanannyi ábrázolási rajz van, leírással együtt ára 10 ft.

Jósika Miklós munkái, új folyam. 52 kötet. Egy-egy kötet 80 kr.

1-4. **Jó a tatar.** Regény. Négy kötetben. (192, 170, 193, 184 lap, 8-rét) füze 3 ft. 30 kr.

5-6. **Pygmalion, vagy egy magyar család Párisban.** Két kötet. (232, 208 lap 8-rét) füze 1 ft. 60 kr.

7-10. **Régiebb, és újabb novellák.** Négy kötet. (231, 243, 242, 247 lap, 8-rét) füze 3 ft. 20 kr.

11-13. **A tudós leánya.** Három kötet. (I. 279, 248, 250 l., 8-rét) füze 2 ft. 40 kr.

14-16. **A gordiusi csomó.** Regény. Három kötetben (224, 220, 196 lap) füze 2 ft. 40 kr.

17-19. **Regényes képletek.** Három kötet. (223, 240, 212) füze 2 ft. 40 kr.

20-22. **A rejtett seb.** Regény. 3 kötet. (207, 191, 220 l., 8-r.) füze 2 ft. 40 kr.

23. **Egy kétemeletes ház Pesten.** Novella egy kötetben. Nyolczadrt. (195 lap) füze 80 kr.

24-26. **A szegedi boszorkányok.** Regény. Három kötet. 8-rét (213, 208, 184 l.) füze 2 ft. 40 kr.

Jósika Miklós. Második Rákóczi Ferencz. Nyolcz kötet. (kis 8-rét) füze 4 ft.

A magyar nemzet classicus írói. Harmadik évi folyam. 4-7 kötet. A 10 kötetből álló teljes évi folyamának ára 5 ft.
Tartalom: Virág B. munkái 1-5. — Bajza J. munkái 3-4.
Az első két évi folyam ugyanazon áron még folyvást kapható.

Stifter Adalbert. Költői vázlatok. Németből. Czimképpel. (415 lap, 8-rét) füze 2 ft. Diszkötésben 3 ft.

Figyelmeztetés a t. cz. vidéki közönség számára, különösen oly helyekre nézve, a hol könyvkereskedés nincsen. — Megrendelések a fennhirdetett könyvekre egyenesen a fennevezett kiadó-hivatalhoz intézhetők, a mely a szétküldést pontosan posta-úton eszközöndi, és pedig azon esetben, ha a megrendelt könyvek összege legalább 2 ftot tesz, bérmentesen. Az illető összeg vagy előre beküldendő a kiadó-hivatalhoz, vagy a könyvek átvételekor a posta-hivatalnak kifizetendő.

Dr. Konek Sándor, a magyar királyi tudom. Egyház-jogtan egyetem jogtanára s. t. **Egyház-jogtan kézikönyve.** Különös tekintettel a magyar szent korona tartományaira. I. kötet. 8-rét (368 lap). A második körülbelül hasonterjedelmű füzet külön előszóval, tartalomjegyzékkel és részletes tárgymutatóval folyó évi május hóban fog megjelenni. — Ára két füzetnek füze 4 ft. 50 kr.

Magyar törvénytár. II. Az ideiglenes törvénykezési szabályok. a hivatalos szöveg szerint összehasonlító, kiegészítő, a kétes helyeket fejtegető és megvilágosító jegyzetekkel, példákkal s azon ideiglenes törvénykezési szabályok életbejuttatása óta jogrendszerünkre vonatkozólag érkezett királyi leiratokkal kísérvé **Lőveszy György** köz- és váltóügyvéd által (16-rét, 192 lap) füze 60 kr.

Függelék az ideigl. törvénykezési szabályokhoz. Az új törvénykezési rendszer behozatala óta kibocsátott szabályrendeleteknek hiteles adatok nyomán összeállított teljes gyűjteménye. Nagy 8-rét (124 lap) füze 80 kr.

Ökröss Bálint. Általános törvénykezési eljárás peres és perenküli ügyekben, a legújabb törvényhozás szerint. Felvilágosító jegyzetekkel és kimerítő irónypéldákkal, bírák, ügyvédek s a közélet használatára. 1863. Füze 5 ft.

Ökröss Bálint. Magyar polgári magánjog az 1848-ik évi törvényhozás és az országbírói tanácsokmány módosításai nyomán, átdolgozott és bővített második kiadás. Füze 5 ft.

Mikes Kelemen törökországi levelei. A szerző saját kézirataiból életrejezi értekezéssel, közli **Toldy Ferencz**. Két kötet. (I. 224, II. 246 lap, 8-rét) füze 1 ft. 50 kr. Velinpapíron diszkötésben 3 ft.

Az Árpádok kora. Képek Magyarország történetéből. Készíté Gelker Péter N. János, tervezte és magyarázta dr. **Wenzel Gusztáv**, pesti egyetemi tanár s magyar tud. akadémiai r. tag. 1862. Harántnyelvenben. Diszkötésben 18 ft.

Kautz Gyula, jogtudor. Politika vagy országászatlan, tekintettel a két művelt világrész államintézményeire és törvényhozására rendszerez kézikönyvül. Nagy-8-rét. Két kötet, füze 4 ft.

Kautz Gyula. Nemzetgazdaság- és pénzügytan. Rendszeres tan- és kézikönyvül. Füze két kötet 4 ft.

Horváth Mihály. dr. Magyarország történelme. Ujjonnan átdolgozott második kiadás, hat kötetben. I-6 kötet: **A magyar nemzet Európába költözésétől 1301-ig.** II-ik kötet: **Az Árpádok kiáltatától a mohácsi ütközetig.** III-ik kötet: **A mohácsi ütközetől a linczi békekötésig.** IV. kötet. I. Leopold trónra lépésétől a szatmári békekötésig. A négy kötetnek ára borítékba füze 10 ft.

Ismerettár. Nélkülözhetlen segédkönyv, mely a történelem, természet s egyéb tudományok és művészet köréből lehetőleg minél több érdekes tárgyat és egyéniséget betűsorozatos rendben megismertet I-IX. kötet. (A — Szard nyelv.) Ára egy kötetnek 1 ft.
Az egész munka tíz kötetben teljesen meg fog jelenni.

Jókai Mór. Téli zöld. Regék és elbeszélések az ifjúság számára. Diszkötésben 4 ft.

Sárvári Eöry Andor. A madárvilág, vagyis mulatva oktatás a madarakról. Fiatalok számára. 80 ábrával. (171 lap, keskeny 4-r.) füze 1 ft. 50 kr.

Sárvári Eöry Andor. Az állatország képekben. A mulatni szerető ifjúság használatára. Nagy-8-r. 122 fametszvényvel (247 lap). Borítékba füze 2 ft.

Ollendorff H. G. eredeti angol nyelvtani új tanrende. melyet követve, néhány hónap alatt lehet olvasni, írni és beszélni tanulni. A magyar tanulók használatára átdolgozta **Egan James**, r. tanár a pesti kir. egyetem, városi főreál és kereskedelmi akademiánál stb. Nyolczadrt. (384 lap) füze 1 ft. 50 kr.

Schwiedland Frigyes. Francia nyelvtn. (364 lap, 8-rét) füze 1 ft. 50 kr.

Heckenast Gusztáv könyvkiadó-hivatala.

Kiadó-tulajdonos Heckenast Gusztáv. — Nyomatja Landerer és Heckenast, egyetem-utca 4-ik szám alatt Pesten 1863.

19-ik szám.

Tizedik évi folyam.

Pest, május 10-én 1863.

Előfizetési feltételek 1863-ik évre:

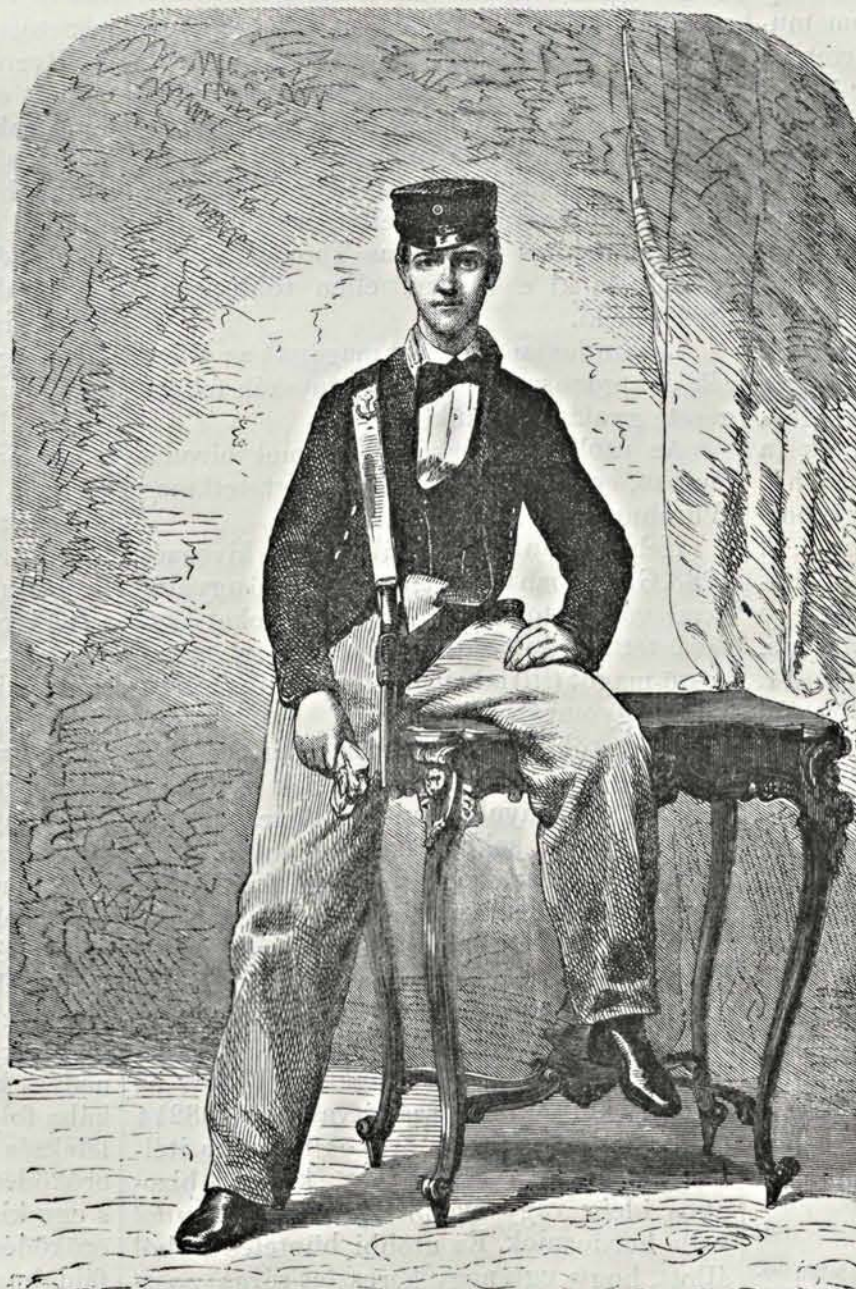
a Vasárnapi Ujság és Politikai Ujdonságok együtt, postán küldve vagy Buda-Pesten házhoz hordva:	
Egész évre (január—december)	10 ft.
Fél évre (január—június)	5 ft.
Csupán Vasárnapi Ujság:	
Egész évre (január—december)	6 ft.
Fél évre (január—június)	3 ft.
Csupán Politikai Ujdonságok:	
Egész évre (január—december)	6 ft.
Fél évre (január—június)	3 ft.

Vilmos dán herceg, Görögország új királya.

A hajdan oly dicső, de pártvillongásoktól folyvást szaggatott Görögön, a Miltiades és Periklesek hazája, sokáig nyögött a török járom alatt, míg újra felébredt benne a régi dicsőség önérzete. 1821-ben megkezdé a szabadság harcát s az Ypsilanti vezérlete alatt elhullt szent seregnek vére nem omlott hiába. A nemzetgyűlés 1822-ben hazája függetlenségét kimondotta s Európa beleszólása folytán, tíz évi küzdelem után, 1832-ben azt a porta is kénytelen volt elismerni. Így alakult a mostani görög királyság, melynek új fejedelmét olvasóinknak jelenleg bemutatjuk.

A görögök első királya **Ottó** volt, a bajor házból; de negyven éves kormányával a nemzet nem volt megelégedve. A király kevésbé tudta magát népe szokásaihoz alkalmazni, azért a múlt évben, midőn **Ottó** király egy időre távol volt, kitört ellene a rég elfojtva táplált ellenszenv; bezárultak előtte a főváros Athene kapui s többé vissza nem térhetvén, a görög királyi szék megürült.

A világtörténetben alig van rá példa, hogy valamely királynak trónt annyian utasítottak volna vissza, mint napjainkban a még oly ifjú Görögország trónját. Európa majd minden uralkodó házából volt reá való meghíva, de e koronát, — mely még csak egy főt érintett, s melynek eddig inkább csak árnyéka mint ragyogása látszott, — a megkínált hercegek közül egyik sem találta fejéhez illőnek. Végre azonban, több mint félelmi keresés után, Keresztély Vilmos Ferdinánd Adolf György dán hercegre találtak olyat, ki elfogadni vállalkozott azon trónt, melyet tőle senki sem irigyl; mert valóban nem csekély feladat kormányozni oly nemzetet, mely folyvást régi nagyságá-

VILMOS DÁN HERCEG.

A görögök ápril 30-kán, Russell lord tanácsára, egyhangulag királyukká választák.

A hellen nép nevében, a nemzeti gyűlés tagjai közül választott három tagu küldöttség ment Koppenhágába őt a koronával megkínálánd, s minthogy ennek elfogadására a dán király beleegyezését adta, s ellene a nagyhatalmasságok sem tettek semmi kifogást: **I. György** néven most ő lett Görögországnak királya. Vallását, melyben eddig nevelkedett, ezután is meg fogja tartani, utódait azonban már a keleti görög egyház szertartásaiban fogja neveltetni.

Nagykorúsága eléréseig kormányzó tanács fog oldala mellett állani, az ország ügyeit igazgatandó.

A tanács élére **II. Erneszt** szász-koburg-gothai herceg volt kijelölve.

A feltételek közt az is ki van kötve, hogy ha véletlenül a dán korona reá szállana, Görögországot elhagyhassa.

Némelyek úgy tekintik, mint áldozatot, kit a politika egy háborgó nemzet karjaiba dobott, de ennek aligha lehet tekinteni, mert a szelid lelkű ifjú fejedelemmel egyrészt a görögök is meg lehetnek elégedve, másrészt rokonságai utján sógoraiban hatalmas támogatást rendelt mellé a sors, mert míg néne Alexandra hercegnő most kelt össze a Walezi herceggel, — hugát Dagmar hercegnőt, az orosz trónörökös Csarovic Miklós jegyezte el.

Mennyire sikerül az új királynak fékezni vagy megvalósítani népe nagyra törő tervei, mely a byzanti császárság fényes álmokéit szeretné festetgetni: azt csupán az idő mutatja meg. **